

Souhrnná teritoriální informace Kosovo

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským
úřadem ČR v Prištině ke dni 10.11.2013

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

Kosovská republika (albánsky: Republika e Kosovës, srbsky: Република Косово, *Republika Kosovo*).

1.2. Rozloha

10 908 km²

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

Podle výsledků sčítání obyvatelstva z dubna 2011 žilo v Kosovu 1 739 825 osob. Census ovšem neproběhl na severu, kde žije cca 40 – 60 tisíc osob především srbské národnosti, poněkud problematické bylo i řešení otázky (ne)započítání kosovské diaspory, která čítá přibližně šest set tisíc osob. Započítány byly osoby, které se v Kosovu zdržovaly nejpozději 1 rok před sčítáním. Celkově bylo podle většiny odborníků sčítání provedeno nepříliš kvalitně. Všechna statistická data je tudíž nutné brát s rezervou.

Hustota obyvatelstva (dle sčítání lidu 2011): 175 obyv./km²

Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva (2009): 48,1 %

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

Celkový přírůstek obyvatelstva (odhad 2008): 0,56 %

Věkové složení obyvatelstva (dle sčítání lidu 2011): do 15 let: 28,0 %

15 – 65 let: 65,3 %

nad 65 let: 6,7 %

Průměrný věk (odhad 2010): 26,3 let (nejnižší v Evropě)

Střední délka života při narození (odhad 2003): 69 let (muži 67, ženy 71)

1.5. Národnostní složení

Albánci 89,9%, Srbové (včetně Černohorců) 6,3%, Muslimové (Bosňáci a Gorané) 1,8%, RAE (Romové, Aškalijové a balkánští Egypťané) 1,7%, Turci 0,2%, ostatní 0,1%

1.6. Náboženské složení

89% muslimové (většinou sunnité, menšina bektášijové)

6% pravoslavní křesťané

3% katoličtí křesťané

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

úřední jazyky: albánština a srbština

V municipalitách Prizren a Mamuša je úředním jazykem také turečtina. Dalšími užívanými jazyky jsou bosenština a romština.

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

Jednostupňová státní správa o 37 municipalitách

Hlavní město: Priština – 198 214 obyv. (2011)

Další významná města: Prizren, Peja/Peć, Ferizaj/Uroševac, Mitrovica/Kosovska Mitrovica, Gjilan/Gnjilane, Gjakova/Đakovica

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

Zákonným platidlem v Kosovu je euro. V některých Srby obývaných oblastech se stále paralelně používá srbský dinár.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

1. leden - Nový rok (volno je i 2. ledna)

7. leden – pravoslavné Vánoce

17. únor – Den nezávislosti

březen/duben - Velikonoce (katolické a následně pravoslavné)

9. duben – Den ústavy (volný den ale bývá v den vstupu ústavy v platnost 15.června)

1. květen - Svátek práce

9. květen – Den Evropy

25. prosinec - Vánoce

Konec ramadánu (Íd al-Fitr, albánsky Fitër Bajrami) – v závislosti na muslimském kalendáři

Svátek oběti (Íd al-Adhá, albánsky Kurban Bajrami) – v závislosti na muslimském kalendáři

6. březen – Den veteránů a 28. listopad – Den albánské vlajky – nejsou oficiální státní svátky, avšak také se slaví a bývají spojeny se dnem volna (v závislosti na momentálním politickém rozhodnutí). Obyvatelé Kosova slaví katolické, pravoslavné i muslimské církevní svátky bez ohledu na vyznání. V případě, že státní svátek připadá na víkend, přesouvá se den volna na nejbližší pracovní den.

Obvyklá pracovní doba: státní úřady pracují od 8:00 do 16:00 hod. (12:00 – 13:00 polední přestávka)

Obvyklá prodejní doba: většina obchodů má otevřeno v pondělí – sobotu od 8:00 do 20:00 (supermarkety a obchodní centra i v neděli)

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Obchod a podnikání obecně bylo v Kosovu tradičně založeno na principech „besa“ (česky důvěra), tedy na dodržování ústně uzavřených smluv. V současnosti se tyto zvyklosti výrazně mění a jsou nahrazovány standardním právním rámcem. Zvykové právo je v Kosovu nicméně i nadále třeba vnímat jako relevantní prvek.

Praktická situace pro rozvoj obchodu v Kosovu je všeobecně lepší, než většina cizinců předpokládá. Celkové prostředí, návyky a reakce lidí se nikterak dramaticky neodlišují od parametrů, běžných v jiných evropských zemích. Takřka na každém kroku, zvláště pak ve městech, je vidět, že dramatický vývoj v posledních letech nezpřetrhal intenzivní vazby Kosova a jeho obyvatel s Evropou. Tyto vazby jsou navíc umocněné dlouhodobou masivní přítomností mezinárodního faktoru v Kosovu.

Navázání obchodních kontaktů vyžaduje obecně větší trpělivost, než je obvyklé v našich podmínkách. Je potřeba poskytnout partnerovi čas na vytvoření důvěry. Pokud se podaří navázat obchodní kontakty, otevírá se možnost perspektivní a dlouhodobé spolupráce. Znalost místního jazyka samozřejmě usnadňuje první kontakt, značný podíl kosovské populace ovšem ovládá světové jazyky (angličtinu, němčinu). Předpokladem úspěchu je samozřejmě důkladná příprava a (nejlépe osobní) seznámení se s místním prostředím, jasná podnikatelská vize a schopnost orientovat se v každé fázi konkrétní obchodní transakce.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

V Kosovu nelze spoléhat na hrazení nákladů zdravotní péče na základě Evropského průkazu zdravotního pojištění nebo na základě dřívějších dohod ČR a Jugoslávií/Srbskem. Vzhledem k neexistenci platné dohody s ČR doporučujeme sjednat si před cestou do Kosova kvalitní cestovní pojištění s odpovídajícím krytím. Je třeba počítat s tím, že za lékařské ošetření bude vyžadována platba v hotovosti.

Kvalita veřejné zdravotní péče v Kosovu je ve srovnání se standardem v ČR na poměrně nízké úrovni. Na kosovském zdravotnictví se negativně projevuje odchod kvalifikovaného personálu do zahraničí. Je třeba počítat s tím, že obzvláště ve venkovských oblastech je i dostupnost rychlé lékařské pomoci omezená. Pouze ve větších městech a v turistických oblastech fungují zdravotní střediska, která však většinou nejsou dostatečně vybavena lékařskou technikou a zdravotnickým materiálem. V Prištině funguje velká státní nemocnice, která se ovšem vyznačuje nízkým standardem zdravotní péče (v této souvislosti lze zmínit rozvojový projekt ČR mezi Fakultní nemocnicí Královské Vinohrady a Prištinskou nemocnicí, který velmi zkvalitnil traumatologickou péči v Kosovu).

Ve větších městech (Priština, Gjilan/Gnjilane, Mitrovica, Ferizaj/Uroševac, Prizren, Peja/Peć, Gjakova/Đakovica) vznikla soukromá lékařská zařízení, poskytující péči na dobré úrovni, za niž je ovšem nutno platit hotově. Jednou z největších a nejlépe vybavených klinik v Prištině je American Hospital, tel. +381 38 221 661, <http://kosovo.spitaliamerikan.com/al/>, případně Euromed na adrese Fushë Kosovë 158, tel. +381 38 534 072, <http://www.obscuredesign.net/klinika-euromed/2010/doc.html>. Zejména ve větších městech je dostatek lékáren, které jsou relativně dobře vybavené, i když ne vždy lze najít konkrétní přípravek, častá jsou indická generika. Podle průzkumů je značné procento v Kosovu prodávaných léků padělaných, což může představovat zdravotní riziko. Lze jen doporučit se před cestou do Kosova vybavit potřebnými léky.

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Podmínky vstupu cizinců na území Kosova upravuje [Cizinecký zákon](#). V rozporu s legislativou ovšem Kosovo prozatím nemá vytvořenou vízovou politiku, tj. neuplatňuje vízový režim vůči žádné zemi světa. Záleží na libovůli kosovských úředníků, zdali podrobí cestovatele z třetí země zevrubnější prohlídce a budou např. požadovat pozvání nebo jiný důkaz o účelu cesty, ale obecně platí, že pro občany členských zemí EU, a to zvláště těch, které Kosovo uznaly (tj. včetně ČR), je vstup s platným pasem zcela bezproblémový do 90 dnů pobytu. Po uplynutí této lhůty je třeba se zaregistrovat na policii – oddělení pro migraci.

Specifická situace panuje na hraničních přechodech ze Srbska v severním Kosovu. Přechody u měst Leposavić (tzv. Gate 1) a Zubin Potok (Gate 31) nelze doporučit, především z důvodu nestabilní bezpečnostní situace v této části země. Pro cestování z ČR do Kosova vede nejprímější pozemní trasa Srbskem přes Bělehrad a Niš a poté na hraniční přechod Merdare.

Komplikovanějším nežli vstup je paradoxně výstup ze země. Z Kosova nelze vycestovat přes Srbsko, pokud cestovatel také do Kosova přes Srbsko nevstoupil. Srbská vláda považuje všechny vstupy do Kosova z třetích zemí za ilegální. Pokud tedy cestovatel vstoupí do Kosova přes letiště v Prištině, z Makedonie, z Albánie nebo z Černé Hory a bude chtít Kosovo opustit po zemi přes Srbsko, bude nekompromisně vrácen, pokud policisté na hranici v cestovním pasu objeví razítko těchto zemí (pozdějšího data než srbské razítko). Řešením je opustit Kosovo např. směrem do Makedonie nebo Černé Hory a odtud vstoupit do Srbska. **Nejjednodušší je však prokázat se na hranici namísto cestovního pasu občanským průkazem** (což je pro občany EU při cestách do Srbska dostačující).

V Kosovu neplatí pojištění vozidel běžné jinde v Evropě, tzv. zelené karty. Proto je třeba zaplatit pojištění na hranicích při vstupu do země. Pro osobní automobily činí nejkratší možné pojištění na 15 dní 30 EUR. Aktuální tarify lze nalézt na webu [Kosovského úřadu pro pojištění](#) (Kosovo Insurance Bureau). Pojištění je možné zaplatit přímo na hraničním přechodu (kromě Gate 1 a Gate 31 na severu), případně v Prištině v sídle Kosovo Insurance Bureau (tel. +381 38 245 110). V Kosovu platí běžné české řidičské průkazy; řidiči autobusů a nákladních automobilů musí předložit příslušné dokumenty běžné v EU.

Hraniční přechody:

- S Albánií: Vërmicë/Vrbnica, Çafa Prushit, Çafa e Morinës, Goruzup, Globočica (nezaměňovat se stejnojmenným přechodem do Makedonie)
- S Černou Horou: Kulla/Kulina (přechod přes Kučišhtë Rugovskou soutěskou je dlouhodobě uzavřen)
- S Makedonií: Hani i Elezit/Dolno Blace (srbsky Đeneral Janković), Globočica
- Se Srbskem: Gate 6 – Mučibaba, Gate 5 – Končulj, Gate 4 – Mutivoda, Gate 3 – Merdare, Gate 1 – Leposavić, Gate 31 – Zubin Potok

Celní a devizové předpisy

Do Kosova lze v osobním zavazadle bezcelně dovést:

- tabákové výrobky:
- 200 cigaret, nebo
- 100 krátkých doutníků, nebo

- 50 doutníků, nebo
- 250 g tabáku nebo
- kombinaci těchto produktů v poměrném množství;

- alkoholické nápoje:
 - 1 litr alkoholických nápojů s obsahem alkoholu převyšujícím 22 %, nebo
 - 2 litry alkoholických nápojů s obsahem alkoholu nepřevyšujícím 22 %;

- parfémy
 - 50 g parfému nebo 0,25 litru toaletní vody;

- léčiva v množství odpovídajícím potřebám cestovatele.

Celková hodnota dovezených produktů nesmí (kromě léčiv) přesáhnout 175 EUR. Peněžní hotovost přesahující ekvivalent 10 000 EUR je cestovatel povinen deklarovat, včetně jejího původu.

Podrobné informace k bezcelnímu dovozu zboží lze nalézt na stránkách kosovské celní správy (<http://dogana.rks-gov.net/en/Travel-permits>).

Nejlépeším průvodcem po Kosovu na trhu je [Kosovo Travel Guide z edice Bradt](#).

Mezinárodní telefonní předvolby:

pevné linky: +381 (Kosovo je stále součástí srbské telefonní sítě)

mobilní linky: +377 (monacká předvolba propůjčená operátoru Vala)

+386 (slovinská předvolba propůjčená operátoru Ipco)

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Bezpečnost

Bezpečnostní situace v Kosovu je dnes v zásadě stabilní. Od vyhlášení nezávislosti v r. 2008 došlo jen k ojedinělým incidentům, a to zejména ve městě Mitrovica, které je neurgickým bodem vztahů mezi kosovskými Albánci a kosovskými Srby. V době klidu je pohyb po Mitrovici bezpečný, ovšem možnost vzniku nepokojů je nepředvídatelná – v takovém případě je radno vyhnout se zejména severní části města. Kromě Mitrovice není zcela bezpečné ani severní Kosovo, které kosovská vláda není schopna efektivně kontrolovat. Všechny incidenty v posledních letech ovšem byly malého rozsahu a života většího okruhu obyvatel Kosova se nijak nedotkly.

Běžná majetková i násilná kriminalita v Kosovu, včetně Prištiny a dalších větších měst, nepředstavuje velkou hrozbu a statisticky je pod úrovní řady evropských metropolí. Stačí dodržovat všeobecná pravidla chování a obezřetnosti. Organizovaný zločin je spíše svého druhu "vývozní artikl", v Kosovu samotném se s ním běžný návštěvník setká jen výjimečně.

Značným problémem býval výskyt minových polí a nevybuchlé munice (zejména fragmentů tříštivých bomb) z válečných konfliktů v minulých letech, především z r. 1999. Dnes již byla převážná většina území Kosova vyčištěna, i když toto tvrzení nikdy nebude platit stoprocentně. V některých lokalitách, především na albánsko-kosovské hranici, stále probíhá odminovávání. Jinak je ale většina míst v Kosovu už prochodena včetně hor a již dlouho nebyl zaznamenán žádný úraz, způsobený výbuchem miny či jiné munice.

V případě cest do odlehlých oblastí doporučujeme informovat o plánované trase a jejím časovém harmonogramu konzulární úsek Velvyslanectví ČR v Prištině (kontakt viz níže bod 1.15.) prostřednictvím e-mailu či internetové aplikace DROZD (Dobrovolná registrace občanů ČR v zahraničí - <http://drozd.mzv.cz>).

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Velvyslanectví České republiky v Kosovu

Ismail Qemali, Arbëri/Dragodan č. 31, 10000 Prishtinë

Telefon	+381 38 246 676, +381 38 225 860, +381 38 248 776
Fax	+381 38 248 782
E-mail:	pristina@embassy.mzv.cz
Web:	www.mzv.cz/pristina
Vedoucí úřadu	Mgr. Jiří Doležel
Funkce	vedoucí ZÚ
Působnost úřadu	diplomatická pro Republiku Kosovo
Časový posun	0 hod
Provozní hodiny úřadu	pondělí - pátek 07.45 - 16.15

Popis spojení z letiště do centra města:

Letiště Priština leží necelých 20 km od Prištiny; trasa je přímočará, silnice nová a kvalitní. Pro dopravu z letiště do města doporučujeme taxi. Přímé letecké spojení mezi Prahou a Prištinou neexistuje, cestovat lze např. přes Budapešť (Malev), Vídeň (Austrian Airlines), Lublaň (Adria) anebo přímou linkou ČSA do Skopje a odtud 85 km autobusem či vlakem.

Popis spojení z centra města na zastupitelský úřad:

Zastupitelský úřad ČR (stejně jako většina ostatních ambasád) se nachází na vrchu Dragodan/Arbëri, dobře viditelném z celého města. Cesta z centra vede přes velký kruhový objezd (kde se protínají ulice Ahmet Krasniqi, Tirana a Zagrebi) nad železniční tratí vedle výrazné budovy sportovní haly a stadionu, ulicí Ahmet Krasniqi nahoru a cca po 100 metrech doprava ulicí Selim Berisha až na ulici Ismail Qemali.

Kontakty na další důležité zastupitelské úřady:

USA:	+381 (0) 38 59 59 30 00
Francie:	+381 (0) 38 22 45 88 00
Velká Británie:	+381 (0) 38 249 559
Německo:	+381 (0) 38 254 500
Itálie:	+381 (0) 38 244 925
Slovensko:	+381 (0) 38 246 255
Slovinsko:	+381 (0) 38 240 140

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

V Kosovu nepůsobí žádná z výše uvedených institucí.

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

Linky tísňového volání:

Všeobecná – 112

Policie – 192

Hasiči – 193

První pomoc – 194

Dopravní kontakty

Prištinské letiště: +381 38 548 900, +381 38 548 430

Autobusové nádraží Priština: +381 38 550 011

Kosovské železnice: +381 38 518 449

Taxislužba: VIP +377 44 333 444; VICTORY : + 377 44 111 222, BEKI : + 377 44 503 603

Důležité letecké společnosti a cestovní agentury:

ADRIA AIRLINES: +381 38 543 411; ALBANIAN AIRLINES: +381 38 548 455; AUSTRIAN AIRLINES: +381 38 548 435; BRITISH AIRWAYS: +381 38 548 664; ALTAVIA TRAVEL: +381 38 243 516; EUROKOHA REISEN: +381 38 502 061; KOSOVA AIRLINES: +381 38 243 480; KOSOVA REISEN: +381 38 241 111; MCM TRAVEL AGENCY: +381 38 242 424; REISBURO PRISHTINA: +381 38 243 702; VENETA TRAVEL: +381 38 233 442

1.18. Internetové informační zdroje

Kosovský portál pro zahraniční obchod - <http://www.itg-rks.com/>

Policie – www.kosovopolice.com

Zlaté stránky: <http://www.faqeteverdha.biz/yell/eng/>

Turistické stránky: <http://www.explorekosova.com/>, <http://www.inyourpocket.com/kosovo/city/pristina.html>

1.19. Adresy významných institucí

Kosovské instituce:

Prezident (Presidenti i Republikës së Kosovës) - <http://www.president-ksgov.net/>

Parlament (Kuvendi i Republikës së Kosovës) - <http://www.kuvendikosoves.org/?cid=2,1>

Vláda (Qeveria e Kosovës) - <https://rks-gov.net/en-US/Pages/Fillimi.aspx>

Úřad premiéra - <http://www.kryeministri-ks.net/>

-
- Ministerstvo zahraničních věcí – <http://www.mfa-ks.net/?page=2,1>
- Ministerstvo financí – <http://www.mef-rks.org/en>
- Ministerstvo hospodářského rozvoje – <http://www.ks-gov.net/mem/?page=2,1>
- Ministerstvo obchodu a průmyslu – <http://www.mti-ks.org/?cid=2,1>
- Ministerstvo spravedlnosti – <http://www.md-ks.org/?page=2,1>
- Kosovská agentura pro podporu investic (IPAK) – <http://www.invest-ks.org/>
- Kosovský statistický úřad – <http://www.ks-gov.net/ESK/eng/>
- Centrální banka – <http://www.bqk-kos.org/?cid=2,1>
- Kosovská celní správa – <http://www.dogana-ks.org/?cid=2,1>
- Kosovská daňová správa – <http://www.atk-ks.org/?lang=en>
- Kosovská hospodářská komora – <http://www.oek-kcc.org/en/>
- Kosovská privatizační agentura – <http://www.pak-ks.org/>
- Kosovská agentura majetku – <http://www.kpaonline.org/>
- Kosovská regulační komise pro veřejné zakázky – <http://krpp.rks-gov.net/Default.aspx?LID=2>

Úřady a mise mezinárodních organizací v Kosovu

- Kancelář Evropské unie /Zvláštní představitel EU – http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/index_en.htm
- Mise vlády zákona EU „EULEX“ – <http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>
- Správa OSN v Kosovu (UNMIK) – <http://www.unmikonline.org/>
- Team OSN v Kosovu – <http://www.unkt.org/>
- Rozvojový program OSN v Kosovu – <http://www.ks.undp.org/?cid=2,1>
- Mezinárodní měnový fond – www.imf.org/kosovo
- Světová banka – www.worldbank.org/kosovo
- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě – <http://www.osce.org/kosovo/>
- Rada Evropy – www.coe.int
- KFOR – <http://www.nato.int/kfor/>

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Kosovská republika je podle ústavy z roku 2008 parlamentní republikou. Kosovo je unitárním státem. Hlavou státu je prezident, volený v tajných volbách poslanci parlamentu. Ke zvolení je třeba třípětinové většiny poslaneckých hlasů. Volební období prezidenta je pětileté. Nositelem výkonné moci je vláda, jejíž předseda a zároveň člen je na základě návrhu prezidenta republiky schválen parlamentem. Jednokomorové Kosovské shromáždění (parlament) má 120 poslanců volených na čtyřleté volební období. Volební systém je poměrný, volí se v jednom obvodu. V současné době se ovšem jedná o změnách volebního systému (zavedení přímé volby prezidenta, zvýšení počtu volebních obvodů).

V Kosovu dominují dva politické směry – jeden vzešlý z pacifistického boje bývalého prezidenta Ibrahima Rugovy za nezávislost, dominantního v letech 1989 –1997, druhý mající své kořeny v ozbrojeném boji Kosovské osvobozené armády (UÇK). Tyto proudy však dnes spolu stojí libovolně v koalici nebo opozici. Většina kosovsko-albánských stran má středové, ale zároveň nacionalistické směřování. Hlavními stranami rugovovského směřování jsou Demokratická liga Kosova (LDK) a z ní odštěpená Demokratická liga Dardanie (LDD). Hlavními stranami post-učkistického směřování jsou Demokratická strana Kosova (PDK) a Aliance pro budoucnost Kosova (AAK). Mimo toto vymezení stojí Aliance nového Kosova (AKR).

Podle současné legislativy se v parlamentních volbách 100 křesel rozděluje poměrně na základě volebních výsledků, 20 křesel je rezervováno etnickým menšinám (10 Srbům, 4 Romům, Aškaliům a Balkánským Egypťanům, 3 Bosňákům, 2 Turkům a 1 Goranům). Hlavním reprezentantem srbské menšiny je Nezávislá liberální strana (SLS). Několik kosovsko-srbských stran ovšem stojí úmyslně mimo systém kosovských ústavních institucí.

Ústavou z r. 2008 je v Kosovu zaručena náboženská svoboda a koexistence různých vyznání. Círky jsou si rovny, žádná víra není oficiální. Stát je vůči jednotlivým náboženstvím neutrální. Náboženská otázka je přesto v Kosovu citlivá, zejména kvůli někdejšímu vypalování mešit srbskými paramilitárními jednotkami a následnou pomstou vyjádřenou vypalováním srbských ortodoxních památek zejména v letech 1999 a pak během nepokojů v roce 2004. Kosovští Albánci ve většině vyznávají sunnitský islám, v menšině pak islám bektášijský a katolicismus, kosovští Srbové jsou pravoslavní.

Nejvyšší soudní instancí je devítičlenný Ústavní soud, jehož soudci jsou jmenováni prezidentem na návrh parlamentu. Nejvyšší soud má pak hlavní jurisdikci nad celým státem.

2.1.1. Aktuální vnitropolitická situace

Nástup Slobodana Miloševiče do čela Srbska ve druhé polovině 80. let ukončil období kosovské autonomie garantované jugoslávskou ústavou z roku 1974. Během devadesátých let zůstalo Kosovo součástí Srbska s tím, že správa regionu byla téměř výlučně vyhrazena Srbům. Kosovští Albánci, kteří představovali většinu místního obyvatelstva, v reakci na ztrátu autonomie vyhlásili samostatnou Republiku Kosovo v čele s prezidentem Ibrahimem Rugovou. Tento novinář, spisovatel a politik byl vedoucím představitelem nenásilné opozice vůči Bělehradu. Jeho úsilí však nepřineslo nezávislost; frustrace kosovských Albánců z nenásilné politiky, která nevedla k úspěchu v době Daytonské dohody v Bosně a Hercegovině, byla značná, a zejména mladí radikálové se rozhodli k použití metod ozbrojeného boje. Mezi lety 1996 až 1998 postupně přebírala otěže vývoje Kosova do svých rukou paramilitární guerilla Kosovská osvobozená armáda (UÇK). Reakce Bělehradu na první aktivity UÇK se dostavila

záhy a následné boje vyvolaly první vlnu přibližně 300 000 převážně kosovsko-albánských uprchlíků. Po několikaměsíčním příměří, dojednaném a monitorovaném Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), se boje znovu rozhořely naplno v únoru 1999. Následné mírové rozhovory ve francouzském Rambouillet pak skončily bez výsledku.

I přes absenci schválení Radou bezpečnosti Organizace spojených národů (OSN) se členské státy Severoatlantické organizace (NATO) rozhodly učinit přítrž násilnostem, které mezitím vyhnaly na 800 000 obyvatel Kosova do sousední Makedonie, Albánie a Černé Hory. Alianční 78 dní dlouhá letecká kampaň dodnes vyvolává řadu otázek, pokud jde o počet civilních obětí v důsledku použité taktiky výškového bombardování i pokud jde o soulad s mezinárodním právem.

Faktem zůstává, že Srbsko v červnu 1999 kapitulovalo. Spolu s jeho armádou začaly území Kosova opouštět tentokrát desítky tisíc kosovských Srbů. Na základě rezoluce 1244 Rady bezpečnosti OSN bylo udržování bezpečnosti v provincii svěřeno mezinárodním jednotkám pod velením NATO - KFOR. Zároveň byla zřízena Přechodná správa OSN (UNMIK) pověřená vytvořením dočasných demokratických kosovských institucí a dohledem nad nimi při zachování uzemní celistvosti Srbska (respektive tehdejší Svazové republiky Jugoslávie). V prvním roce mezinárodní správy, podobně jako později při nepokojích v březnu 2004, se však nepodařilo zabránit násilnostem na srbském obyvatelstvu ani útokům na srbské pravoslavné kláštery a kostely.

V roce 2001 UNMIK zavedla tzv. Ústavní rámec, který vymezil „výhradní“ kompetence mezinárodní správy (např. zahraniční vztahy) a ty, které měly být postupně předávány místním nově vzniklým Provizorním institucím samovlády (PISG). Rovněž umožnil konání prvních voleb do Kosovského shromáždění, tj. do nového stodvacetičlenného parlamentu, ze kterých se zrodila koaliční vláda zahrnující jak Demokratickou ligu Kosova (LDK) Ibrahima Rugovy, tak obě strany spjaté s UČK - Demokratickou stranu Kosova (PDK) Hashima Thaçiho a Alianci pro budoucnost Kosova (AAK) v čele s Ramushem Haradinajem. Prezidentem byl znovu zvolen I. Rugova, premiérem člen PDK Bajram Rexhepi.

Odpovědí na vládní požadavky na vyjasnění statusu provincie byla UNMIKem vyhlášená politika „Standardy před statusem“ (Standards before Status), která vyžadovala od kosovské samosprávy splnění základních kritérií (řádné volby, svoboda tisku, funkční právní řád, respektování práv menšin apod.) coby podmínky zahájení jednání o konečném politickém uspořádání. Navzdory již zmíněným násilnostem z března 2004 pokračovalo plynulé předávání správy do rukou PISG. Tzv. Kontaktní skupina (USA, Velká Británie, Francie, Německo, Itálie a Rusko) oznámila v září téhož roku, že Kosovo se nemůže „vrátit do stavu před březnem 1999“, čili pod správu Bělehradu. Tímto byl vyslán signál k zahájení rozhovorů o konečném statusu provincie.

Přestože se řadu standardů nedařilo naplňovat, ať už ze strany kosovsko-albánských institucí, či v důsledku jejich bojkotu ze strany Srbů, generální tajemník OSN v říjnu 2005 pověřil vedením těchto jednání bývalého finského prezidenta Marttiho Ahtisaariho. Ve stejné době se Evropská komise rozhodla zavést samostatnou politiku jak vůči Srbsku, tak vůči Černé Hoře, která si zanedlouho pod dohledem Evropské unie zvolila nezávislost na Bělehradu, a vůči Kosovu pod hlavičkou Evropského partnerství s Kosovem (European Partnership with Kosovo).

Po zhruba čtyřech desítkách kol rozhovorů v průběhu jednoho roku a po únorových srbských parlamentních volbách byl tzv. Ahtisaariho plán na řešení statusu Kosova (<http://www.unosek.org/unosek/en/statusproposal.html>) předložen Radě bezpečnosti OSN v dubnu 2007, nicméně zde nebyl vzhledem k (především ruskému) zamítavému postoji přijat. V jednáních tak pokračovala nová „Troika“ Kontaktní skupiny (EU, USA a Rusko), aniž se by do konce roku podařilo docílit kompromisu mezi Bělehradem a Prištinou. Přesto na prosincovém summitu EU (2007) dali evropští státníci najevo

připravenost uznat jednostranně vyhlášenou kosovskou nezávislost v duchu Ahtisaariho návrhu a zároveň vyslat do oblasti unijní policejní a správní misi EULEX, která by zčásti mj. nahradila UNMIK.

Vítězem všeobecných voleb v listopadu 2007 se stala PDK, jejíž lídr Hashim Thaçi následně stanul v čele koaliční vlády PDK s LDK. LDK si uchovala post prezidenta, který po smrti Ibrahima Rugovy v roce 2006 převzal Fatmir Sejdiu. Předem avizované vyhlášení nezávislosti kosovským parlamentem 17. února 2008 již nebylo překvapením a vyvolalo jen lokální nepokoje v řadách srbské menšiny. Srbsko tento krok kategoricky odmítlo, přesto se omezilo pouze na diplomatické reakce. Kosovská vláda si nadále uchovala svůj mandát, který byl mezinárodním společenstvím prostřednictvím Mezinárodního civilního představitele a zvláštního představitele EU v jedné osobě Pieterem Feithem potvrzen až do dalších regulérních parlamentních voleb, plánovaných na listopad 2011.

Milníkem stvrzujícím kosovskou demokracii tak byly komunální volby z listopadu 2009, jelikož se poprvé nekonaly pod kuratelou mezinárodních organizací. Volbám předcházela realizace důležité části Ahtisaariho plánu, decentralizace státní správy a vytvoření nových municipalit, převážně se srbskou většinou, které tak získávaly více samostatnosti v rozhodování. Volby potvrdily stávající rozdělení moci. Vyhrála PDK následovaná LDK a AAK. Překvapením byla relativně vysoká účast srbských voličů v kosovsko-srbských municipalitách na jih od Ibaru, kde vyhrála kosovsko-srbská Nezávislá liberální strana. Naopak v severním Kosovu (na sever od Ibaru včetně severní části rozdělené Mitrovice) pokračoval srbský bojkot kosovských institucí. Celkově volby potvrdily trend parcelace Kosova mezi hlavní politické strany, kdy se výsledky voleb dramaticky liší v západním, středním a východním Kosovu, a s tím související trend rozhodování voličů na téměř klanovém základě. Volby nicméně proběhly demokraticky, ačkoliv se ve třech municipalitách musely opakovat kvůli nesrovnalostem.

V prosinci 2010 se v Kosovu uskutečnily předčasné parlamentní volby, první po vyhlášení nezávislosti státu. Důvodem pro jejich konání bylo rozhodnutí Ústavního soudu o nezákonnosti zastávání funkce hlavy státu a současně předsedy strany LDK dosavadním prezidentem Fatmirem Sejdiu, jeho následná rezignace na prezidentský post, odchod LDK z vlády a vyslovení nedůvěry vládě. Kvůli podvodům a machinacím musely být volby na některých místech opakovány. Výsledky voleb víceméně potvrdily rozložení sil mezi dosavadními třemi hlavními politickými stranami, novou parlamentní silou se stalo radikálně nacionalistické hnutí Vetëvendosje!, těžící z nespokojenosti často mladých voličů s neutěšenou ekonomickou i politickou situací a zkorumpovaností etablovaných stran.

Výsledky parlamentních voleb z 12. 12. 2010 a rozložení mandátů v Kosovském shromáždění

uskupení	volební výsledek	počet mandátů
PDK	32,11 %	34
LDK	24,69 %	27
Vetëvendosje!	12,69 %	14
AAK	11,04 %	12
koalice AKR	7,29 %	8
FER (liberálové)	2,17 %	0

LDD	2,14 %	0
SLS (srbská)	2,05 %	8
KDTP (turecká)	1,22 %	3
JSL (srbská)	0,86 %	4
VAKAT (bosňácká, goranská)	0,76 %	2

Dalších osm politických uskupení, reprezentující etnické menšiny, získalo po 1 mandátu.

Vládu sestavily PDK s AKR a podporou menšinových stran. Dle koaliční dohody se stal předseda PDK Hashim Thaçi premiérem a předseda AKR Beghjet Pacolli prezidentem. Vládní koalice od té doby funguje v nezměněné podobě, i když se objevují rozpory mezi oběma hlavními stranami a vládní koalice v parlamentu je velmi křehká. Ústavní soud nicméně vzápětí prohlásil zvolení Pacolliho, které byla až na třetí pokus a velmi těsné, za protiústavní z důvodu nerespektování procedurálních pravidel. V dubnu 2011 pak parlament zvolil prezidentkou Atifete Jahjagu, politicky naprosto nezkušenou dosavadní zástupkyni policejního prezidenta, na níž se jako své kandidátce shodly obě velké koaliční strany. Součástí uzavřené dohody je plán reformy ústavy a zavedení přímé volby prezidenta, aby se patová situace nemohla opakovat. Pacolli byl následně jmenován prvním místopředsedou vlády se zodpovědností za zahraniční investice a získávání uznání Kosova.

V létě 2012 byl prodloužen mandát mise EULEX o další dva roky do června 2014, došlo ovšem ke snížení početního stavu této mise i k redukci některých činností, které převzaly kosovské složky.

Na základě splnění většiny podmínek Ahtisaariho plánu Mezinárodní řídicí skupina (ISG) dne 10. září 2012 oficiálně ukončila činnost Mezinárodního civilního úřadu (ICO) a mandát mezinárodního civilního představitele (ICR) Pietera Feitha a Kosovo se tak posunulo ze stadia „dozorované“ nezávislosti do stadia „plně“ nezávislosti. Prakticky nedořešená zůstala situace na severu Kosova, kterou již ovšem ICO nebyl s to ovlivnit.

V listopadu 2012 se do Kosova vrátil bývalý premiér a předseda AAK Ramush Haradinaj, zproštěný ICTY obžaloby z válečných zločinů. Tím došlo k aktivizaci AAK, která měla zájem vstoupit do vlády (a vystřídat tak AKR), požadovala však premiérský post pro R. Haradinaje, na což PDK nepřistoupila. AAK tak zůstala v opozici, i když její potenciál pro spolupráci s vládou (a především PDK) je vyšší, než u ostatních opozičních stran.

Dne 3. 11. 2013 proběhly municipální (místní) volby, jichž se poprvé zúčastnily i municipality na severu Kosova (ovšem s velmi nízkou účastí a kvůli problémům zde byly předčasně ukončeny). Podle předběžných výsledků bylo v 1. kole zvoleno 10 starostů. V dalších 24 municipalitách se bude 2. konat dne 1. prosince 2013.

Parlamentní volby se mají konat na jaře 2014. Hlavní politické strany však stále nenašly kompromis v otázkách reformy volebního zákona, a zatím nejsou jasné ani volební systém ani termíny voleb. Otázkou také zůstává, jestli A. Jahjaga zůstane ve funkci až do konce svého řádného mandátu, nebo dojde k předčasné volbě prezidenta, přičemž možností je i změna ústavy ve smyslu zavedení přímé volby.

Hlavní politickou silou v zemi nicméně zůstává PDK a její předseda Hashim Thaçi, který byl potvrzen ve své funkci na volebním kongresu strany v únoru 2013.

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

Od 7. 4. 2011 zastává úřad prezidentky Kosova Atifete Jahjaga. Rozsah prezidentských pravomocí odpovídá standardnímu rozsahu kompetencí hlavy státu v parlamentním republikánském systému.

2.3. Složení vlády

Premiér: Hashim Thaçi (PDK)

Vicepremiéři:

Behgjet Pacolli, vicepremiér pro získání dalších uznání a zahraničních investic (AKR)

Edita Tahiri, vicepremiérka pro uznávání a zahraniční politiku (PDK)

Hajredin Kuçi, vicepremiér a ministr spravedlnosti (PDK)

Slobodan Petrović, vicepremiér pro návraty a ministr pro místní samosprávu (SLS)

Mimoza Kusari-Lila, vicepremiérka a ministryně obchodu a průmyslu (AKR)

Bujar Bukoshi, vicepremiér (Seznam „Dr. Ibrahim Rugova“)

Ministři:

Enver Hoxhaj, ministr zahraničních věcí (PDK)

Ramë Buja, ministr školství, vědy a techniky (PDK)

Vlora Çitaku, ministryně pro evropskou integraci (PDK)

Bajram Rexhepi, ministr vnitra (PDK)

Hajredin Kuci, ministr spravedlnosti (PDK)

Besim Beqaj, ministr financí (PDK)

Mimoza Kusari-Lila, ministryně obchodu a průmyslu (AKR)

Dalibor Jevtić, ministr komunit a návratů (SLS)

Dardan Gashi, ministr životního prostředí a územního plánování (Seznam „Dr. Ibrahim Rugova“)

Fehmi Mujota, ministr infrastruktury (PDK)

Memli Krasniqi, ministr kultury, mládeže a sportu (PDK)

Mahir Yağcılar, ministr veřejné správy (KDTP)

Nenad Rašić; ministr práce a sociálních věcí (SLS)

Fadil Ismajli; ministr pro ekonomický rozvoj (AKR)

Ferid Agani; ministr zdravotnictví (Strana spravedlnosti – v koalici s AKR)

Agim Çeku, ministr ozbrojených sil (PDK)

Slobodan Petroviq; ministr místní správy (SLS)

Blerand Stavileci, ministr zemědělství, lesnictví a rozvoje venkova (PDK)

Ibrahim Makolli; ministr pro diasporu (AKR)

Parlamentní volby se mají konat na jaře roku 2014.

3. Zahraničně-politická orientace

Zahraničněpolitická orientace Kosova je určována jeho choulostivou mezinárodněpolitickou situací, která je různými státy světa a různými mezinárodními organizacemi interpretována odlišně. Vzhledem k tomu, že Kosovo prozatím neuznává ani polovina členů OSN, je klíčovou úlohou kosovské zahraniční politiky získat další uznání ve světě.

Na podnět Srbska požádalo Valné shromáždění OSN Mezinárodní soudní dvůr v Haagu (ICJ) o poradní posudek k otázce souladu vyhlášení nezávislosti Kosova s mezinárodním právem. V červenci 2010 vydal ICJ poradní posudek konstatující, že vyhlášením nezávislosti nebylo porušeno obecné mezinárodní právo ani režim stanovený rezolucí č. 1244. V září 2010 poté Valné shromáždění OSN přijalo rezoluci, na jejímž znění se po dlouhých jednáních shodly EU i Srbsko. V ní Valné shromáždění bere na vědomí obsah poradního posudku ICJ a vítá připravenost EU být nápomocna procesu dialogu mezi Kosovem a Srbskem, který má řešit otázky praktického soužití a spolupráce obou zemí.

K 1. 11. 2013 Kosovo uznalo 106 zemí OSN (aktuální seznam je uveden na <http://www.kosovothankyou.com/>), z toho 23 členských států Evropské unie (po vstupu Chorvatska). Rovněž Česká republika s Kosovem navázala standardní diplomatické vztahy prostřednictvím uznání Kosova dne 21. května 2008, což stvrdila otevřením českého velvyslanectví v Prištině vedeného na úrovni chargé d'affaires k 1. srpnu 2008, které nahradilo dosavadní styčnou kancelář, otevřenou již v listopadu 2006.

Deklarovaným hlavním cílem zahraniční politiky Kosova je členství v EU a v NATO. Euroatlantická integrace je ale nerealizovatelná bez uznání všemi členy EU a NATO. Pět členských zemí EU, z nichž čtyři jsou zároveň i členy NATO (Řecko, Rumunsko, Slovensko, Španělsko + Kypr) Kosovo neuznává, a tak hlavní snaha Kosova je zajistit si uznání ze strany těchto zemí. Kromě států EU je pro Kosovo důležité zejména uznání nejdůležitějšími zeměmi třetího světa (tzv. BRIC) a některými klíčovými muslimskými zeměmi (Egypt, Indonésie), avšak diplomatická ofenzíva Srbska a Ruska většímu uznávání zatím brání.

Pokud jde o členství v dalších mezinárodních organizacích, zde zatím mělo Kosovo šanci jen v těch organizacích, které buď váží hlasy svých členů výši příspěvků – Kosovo se stalo v r. 2009 členem Skupiny Světové banky a Mezinárodního měnového fondu – nebo kde je členství omezené teritoriálně – Kosovo se v prosinci 2012 stalo členským státem Evropské banky pro obnovu a rozvoj.

Klíčovým zahraničním partnerem a do jisté míry protektorem Kosova jsou Spojené státy americké. Ve vývoji mezinárodní pozice Kosova hraje klíčovou roli tzv. Kvinta, což jsou země Kontaktní skupiny s výjimkou Ruska, čili USA, Velká Británie, Francie, Německo a Itálie. Vzhledem k nejednotnosti EU, NATO a OSN v otázce statusu Kosova hrají tyto státy roli větší než kdekoliv jinde.

Další klíčovou skupinou států jsou jeho sousedé. Z pochopitelných důvodů má Kosovo bezproblémové vztahy s Albánií. Vztahy s Černou Horou a Makedonií se narovnaly momentem uznání Kosova těmito zeměmi. Zásadním a naprosto klíčovým problémem jsou vztahy se Srbskem, které nadále nehodlá ustoupit z pozice, kdy Kosovo podle interpretace Bělehradu existuje jen jako území pod správou OSN (UNMIK) na základě rezoluce RB OSN č. 1244 asnaží se lobbovat proti jeho mezinárodněprávnímu uznání dalšími státy. Od jara 2011 probíhá dialog mezi Bělehradem a Prištinou za zprostředkování EU, v jehož rámci jsou řešeny praktické problémy bilaterálních vztahů (pohyb osob a zboží mezi oběma zeměmi, vzájemné uznávání dokumentů, evidence obyvatel a majetku, správa hranic, účast Kosova na regionálních fórech aj.). Naplňování dosažených dohod v praxi ovšem naráží na řadu problémů. Nejkomplikovanější otázkou, o níž se v současné době jedná, je řešení statusu severokosovských municipalit, obývaných převážně srbským obyvatelstvem a odmítajících plné začlenění do státní správy Kosova.

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Vzhledem k relativně nízkému počtu zemí (106), uznávších Kosovo jako samostatný stát, je jeho členství v mezinárodních organizacích a účast na mnohostranných mezinárodních smlouvách doposud minimální.

Mezinárodní měnový fond (IMF) a Světová banka (WB)

Kosovo je členem Mezinárodního měnového fondu a Skupiny Světové banky od 29.června 2009. Členství Kosova ve WB významně přispívá k hospodářskému rozvoji země. Podpora WB je soustředěna na střednědobé projekty zaměřené na snížení chudoby prostřednictvím financování klíčových strukturálních a sektorových reforem, dále na projekty boje proti korupci a budování infrastruktury. IMF poskytl Kosovu pohotovostní úvěr ve výši 92,66 mil. SDR v trvání od července 2010 do ledna 2012, jehož podmínky ovšem vláda porušila svou rozpočtovou nedisciplínou a program tak byl v létě 2011 zastaven. Vláda následně uzavřela s IMF tzv. Staff Monitored Programme vzhledem k uspokojivému plnění jeho podmínek schválil IMF v dubnu 2012 další stand-by úvěr ve výši 90,968 mil. SDR a trvání 20 měsíců.

Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD)

Rada guvernérů EBRD schválila členství Kosova v listopadu 2012 (po dlouhých jednáních se podařilo získat podporu dostatečného množství členských zemí). Oficiálně se Kosovo stalo členskou zemí EBRD 17. prosince 2012. Členstvím Kosovo získalo důležitý zdroj financování rozvoje ekonomiky, přičemž EBRD se chce soustředit především na podporu privatizace a rozvoje soukromého sektoru, konkurenceschopnosti, rozvoje infrastruktury, energetického a těžebního sektoru.

Organizace severoatlantické smlouvy (NATO) a Evropská unie (EU)

Vstup do NATO a EU je dlouhodobou prioritou kosovské zahraniční politiky (dále v pořadí priorit se nacházejí OSN, Rada Evropy a OBSE). I přes neuznání samostatnosti ze strany pěti členských zemí podporuje EU Kosovo v mnoha oblastech. Snahou je nevyklouzat Kosovo kvůli otázkám statusu z její politiky k regionu západního Balkánu v rámci tzv. Procesu stabilizace a přidružení; politika EU vůči Kosovu je tudíž charakterizována podobnými cíli, jako v případě jiných zemí regionu:

- podporovat uskutečnění kompletní administrativní a institucionální reformy,
- napomáhat kosovským vládním institucím při prosazování fungující demokracie a právního státu,
- usnadňovat proces ekonomické a sociální transformace k plné tržní ekonomice,
- přiblížit Kosovo standardům a principům EU a připravovat jej postupně na přibližování k evropským strukturám v rámci Procesu stabilizace a přidružení,
- urychlit reformy s důrazem na vybudování fungující občanské společnosti a demokratických institucí,
- zdokonalit fungování veřejné správy,
- posílit právní systém,
- důsledně bojovat proti korupci,
- respektovat lidská a menšinová práva, zaručit svobodu slova a demokratizaci médií,
- posilovat regionální spolupráci,
- zajišťovat makroekonomickou stabilitu,
- zdokonalovat obchodní a podnikatelské prostředí,
- podporovat zaměstnanost a sociální smír,

- zdokonalit systém veřejného financování, pohyb zboží, odvádění cel a daní,
- zajistit implementaci zákonů o hospodářské soutěži a státní pomoci,
- sjednocovat legislativu se standardy EU,
- chránit životní prostředí s důrazem na likvidaci toxických odpadů,
- prohlubovat spolupráci policie a justičních orgánů, důsledně postihovat korupci v řadách policie a justice,
- důsledně realizovat opatření proti organizovanému zločinu,
- posilovat kapacity orgánů činných v boji proti praní špinavých peněz.

Kvůli postoji pěti neuznávajících členských zemí EU s Kosovem doposud neuzavřela obchodní dohodu. V říjnu roku 2013 byla zahájena jednání o uzavření Dohody o stabilizaci a přidružení (Stabilisation and Association Agreement) s Evropskou unií. Na rozdíl od všech ostatních zemí západního Balkánu, které se již těší liberalizovanému vízovému režimu s EU, byl s Kosovem teprve na jaře 2012 oficiálně zahájen proces, který má vést k vízové liberalizaci (roadmap). Dosažení pokroku v těchto dvou oblastech je aktuální prioritou Kosova ve vztahu k EU. Hodnotící zpráva k vízové liberalizaci z února 2013 pro Kosovo nevyzněla příliš příznivě, největším problémem zůstává korupce a organizovaný zločin.

Rada pro regionální spolupráci (RCC)

RCC vznikla v únoru 2008 jakožto nástupce Paktu stability pro jihovýchodní Evropu. Jejím cílem je podpora spolupráce v řadě konkrétních oblastí s ohledem na přibližování zemí regionu evropským a euroatlantickým strukturám. Kosovo se stalo členem pod hlavičkou UNMIK, pod níž dnes již odmítá vystupovat. Díky flexibilnímu přístupu Sekretariátu RCC se však daří Kosovo zahrnout do některých programů RCC.

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA)

Nejdůležitější regionální ekonomická organizace, umožňující bezcelní obchod mezi členskými zeměmi. Zahrnuje všechny země bývalé Jugoslávie s výjimkou Slovinska, Albánie a Moldavska.

Energetické společenství jihovýchodní Evropy

Smlouva o založení Energetického společenství mezi Evropskou unií a zeměmi jihovýchodní Evropy vstoupila v platnost 1. 7. 2006. Cílem Společenství je rozšíření energetického trhu EU o státy jihovýchodní Evropy prostřednictvím transpozice evropského acquis v oblastech energetiky, ochrany životního prostředí a hospodářské soutěže.

Společný evropský letecký prostor (ECAA)

Dohoda o zřízení společného leteckého prostoru byla podepsána mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy, Norskem, Islandem a zeměmi západního Balkánu (9. června 2006) a má liberalizovat leteckou dopravu mezi zúčastněnými zeměmi a zajistit dodržování evropských bezpečnostních standardů.

Dopravní observatoř jihovýchodní Evropy (SEETO)

SEETO vzniklo uzavřením memoranda o porozumění o rozvoji regionální dopravní sítě vládami Albánie, Bosny a Hercegoviny, Srbska, Makedonie, Chorvatska, Kosova a Evropské komise 11. 6. 2004. Cílem organizace je spolupráce při rozvoji dopravní infrastruktury v regionu.

Mezinárodní unie silniční dopravy (IRU) sdružuje národní asociace silničních nákladních i osobních dopravců. V současnosti má přes 150 členů z cca 65 zemí, Kosovo je zastoupeno prostřednictvím Hospodářské komory Kosova od roku 2008. IRU hájí zájmy silničních dopravců ve vztahu k mezinárodním organizacím, spolupracuje s EU, Evropskou hospodářskou komorou OSN, WTO aj.

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

V listopadu 2010 byl ukončen proces sukcese do smluv, uzavřených mezi ČR, resp. Československem, a bývalou Jugoslávií mezi léty 1936 a 1999. Kosovo odmítlo sukcedovat do smluv, uzavřených s Jugoslávií/Srbskem po r. 1999, kdy bylo pod správou OSN. Jedná se o 15 dvoustranných mezinárodních smluv (smlouvy, týkající se hospodářské spolupráce, uvádíme v bodě 7.1.):

- 1) Úmluva mezi republikou Československou a královstvím Jugoslávským o zamezení dvojího zdanění v oboru dávek pozůstalostních (Praha, 24. února 1936);
- 2) Dohoda mezi Republikou československou a Jugoslávií o náhradách za válečné škody, rozdělení maďarské náhrady sjednaná výměnou nót (Praha, 22. listopadu 1945);
- 3) Dohoda mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávií o vypořádání otevřených majetkových otázek (Praha, 11. února 1956);
- 4) Dohoda mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávií o letecké dopravě (Bělehrad, 28. února 1956);
- 5) Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Federativní lidové republiky Jugoslávie o mezinárodní silniční dopravě (Praha, 22. října 1962);
- 6) Ujednání mezi Správou civilního letectví ministerstva dopravy Československé socialistické republiky a Svazovým sekretariátem pro dopravu a spoje Socialistické federativní republiky Jugoslávie (Bělehrad, 29. června 1963);
- 7) Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (Bělehrad, 20. ledna 1964);
- 8) Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Socialistické federativní republiky Jugoslávie o změnách a doplňcích Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Federativní lidové republiky Jugoslávie o mezinárodní silniční dopravě, sjednané v Praze dne 22. října 1962 (Praha, 15. května 1980);
- 9) Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií (Praha, 10. prosince 1981);
- 10) Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a Svazovou výkonnou radou Skupštiny Socialistické federativní republiky Jugoslávie o vědeckotechnické spolupráci (Praha, 13. dubna 1989);

11) Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o vzájemném předávání odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody (Praha, 23. května 1989);

V červnu 2011 byla podepsána a Dohoda mezi Českou republikou a Kosovskou republikou o zpětném přebírání osob s neoprávněným pobytem (readmisní dohoda). Po výměně ratifikačních listin v prosinci 2012 vstoupila v platnost 1. února 2013. V r. 2010 bylo podepsáno Memorandum o porozumění mezi ministerstvy zdravotnictví ČR a Kosova.

V listopadu 2013 má být v Prištině podepsána Smlouva mezi Českou republikou a Kosovskou republikou o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmů.

4. Ekonomická charakteristika země

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Kosovo je jednou z nejchudších zemí v Evropě. V roce 2012 činila výše HDP na hlavu 2 721 EUR, což představuje 11 % průměru EU27 (27 členských států Evropské unie, bez nově přistoupiššího Chorvatska), obdobně jako v roce 2011. Míra nezaměstnanosti je ze všech evropských zemí nejvyšší, dlouhodobě se pohybovala v hodnotách kolem 40 %, z čehož 60 % připadalo na nekvalifikovanou pracovní sílu. Mezinárodní měnový fond v červenci 2013 odhadl míru nezaměstnanosti na průměrných 35 %, ovšem s odkazem na značný podíl neformálního sektoru na ekonomické činnosti. V září 2013 bylo zaregistrováno 266 569 nezaměstnaných (Ministerstvo práce a sociální péče).

Podle posledního komplexního průzkumu pracovního trhu za r. 2012 (Kosovo 2012 Labour Force Survey provedeným Kosovským statistickým úřadem) činila celková míra nezaměstnanosti u osob v produktivním věku (15 – 64 let) téměř 31 %; u žen průměrných 40 %, u mužů 28 %. Mezi mladými lidmi ve věku 15 – 24 let činila míra nezaměstnanosti vysokých 55,3 %; z toho 63,8 % u žen a 52 % u mužů. V r. 2012 se vzhledem k sezónním pracím v zemědělství a stavebnictví nezaměstnanost opět změnila v jednotlivých čtvrtletích – od 38 % přes 33 %, 26 % až po 25,9 %. Až u 60 % všech nezaměstnaných se jednalo o dlouhodobou nezaměstnanost nad 1 rok. Spolehlivé statistické údaje týkající se trhu práce nejsou však v Kosovu k dispozici, kosovské Ministerstvo práce a sociálních věcí odhadovalo v posledních letech míru nezaměstnanosti v rozmezí 37 – 41 %, UNDP kolem 45 %. Skutečná nezaměstnanost je ovšem nižší vzhledem ke značnému podílu neformálního sektoru na ekonomické aktivitě. Podle různých odhadů dosahuje podíl neformální ekonomiky 25 – 35 %.

Významným příspěvkem k národnímu důchodu Kosova jsou remitence členů diaspory, pracujících v zahraničí. Podle studie UNDP (Kosovo Remittance Study 2012) celkem 25 % všech domácností (zejména na venkově) na remitencích záviselo. Za rok 2011 představovaly kolem 12 % HDP země. V r. 2011 došlo vzhledem k evropské hospodářské krizi ke 14% poklesu remitencí oproti předchozímu roku. V roce 2012 činily remitence 605,1 mil. EUR. V 1. čtvrtletí roku 2013 (kdy celkové remitence dosáhly téměř 128 mil. EUR) pocházelo 34 % remitencí z Německa, přes 22 % ze Švýcarska, přes 7 % z Itálie a necelých 6 % z Rakouska. Kosovo je také stále závislé na zahraniční rozvojové pomoci, která činí cca 7 % HDP.

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 (I – III)
Remittance	467,1	515,6	535,4	585,7	584,3	584,8	605.1	128
(mil. EUR)								

Zdroj: Centrální banka Kosovské republiky

I díky stabilní měně (euro od r. 2002, předtím německá marka) se míra inflace pohybuje vesměs v přijatelných mezích, vyznačuje se však značnou fluktuací. Nejvyšší hodnoty dosáhla v r. 2008 (9,4 %). Po deflaci ve výši -2,4 % v r. 2009 činila míra inflace za r. 2010 3,5 %, za r. 2011 opět výrazně vzrostla na 7,3 % a za r. 2012 se pohybovala kolem průměrných 2,5 %. V kosovském „spotřebním koši“ se výrazně projevují výkyvy cen potravin, ropy a dalších nerostných surovin na světových trzích. V srpnu 2013 inflace oproti předchozímu roku poklesla o 1,2 %, což bylo způsobeno nižšími cenami potravin a energie.

Hospodářský růst byl od roku 1999 solidní (okolo 4 % v průměru), a to i díky investicím do obnovy země, financovaných z velké části ze zahraniční pomoci. Kosovo bylo jednou z mála ekonomik regionu,

kteřá si udržela pozitivní růstové hodnoty i v době celosvětové hospodářské recese. Kromě poklesu remitencí neměla recese na Kosovo výraznější vliv, zejména z důvodu malé provázanosti kosovské ekonomiky s globálním ekonomickým prostředím a velmi nízkým podílem exportu na tvorbě HDP.

Růst kosovské ekonomiky za r. 2012 dosáhl relativně slabých 2,5 %, především vzhledem ke zpomalení evropské ekonomiky. Mezinárodní měnový fond odhaduje růst za rok 2013 na 2.6 % s tím, že se model hospodářského růstu postupně mění ze závislosti na transferech směrem k domácí výrobě.

S výjimkou r. 2009 dynamicky roste objem zahraničního obchodu Kosova, a to jak vývoz, tak dovoz. Za r. 2011 dosáhl celkový dovoz 2 479,6 mil. EUR a vývoz 313,1 mil. EUR. Saldo obchodní bilance bylo však krajně nepříznivé; krytí dovozu vývozem za r. 2011 dosáhlo pouhých 12,6 % (přičemž to byl druhý nejlepší výsledek v kosovské historii). Podle Mezinárodního měnového fondu poklesl v roce 2012 vývoz o 0.5 % a dovoz o 4.1 %. Na rok 2013 odhaduje nárůst vývozu o 4.8 % i dovozu o 4.6 %.

V roce 2012 činil obchodní deficit vzhledem k nerozvinuté domácí výrobě 35,1 % HDP.

V květnu 2013 činilo podle Kosovské statistické agentury saldo obchodní bilance 186.4 mil. EUR oproti 206.5 mil. EUR v předchozím roce. Vývoz pokrýval dovoz jen z 12.8 %. Květnový vývoz dosáhl výše 27.2 mil. EUR, zatímco dovoz 213.7 mil. EUR, což oproti přechodnému roku představovalo nárůst vývozu o 8.5 % a pokles dovozu o 7.7 %.

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP v běžných cenách (mil. EUR)	3 851	3 912	4 216	4 770	4 916	5 169
HDP na hlavu v běžných cenách (EUR) (podle sčítání obyv. 2011)	2 323	2 325	2 468	2 674	2 721	2 721
reálný růst HDP (%)	6,9	2,9	3,9	5,0	2,3	2,5
míra inflace (CPI, v %)	9,4	-2,4	3,5	7,3	2,5	2,5
míra nezaměstnanosti	47,5	45,4	45,0	45,0	31 – 35	31 – 35

Zdroj: Kosovský statistický úřad, MMF, UNDP

Podíl odvětví na tvorbě HDP (2011, %)

Zemědělství	12 %
Průmysl	20 %
Služby	68 %

Zdroj: Kosovský statistický úřad, Mezinárodní měnový fond

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Statisticky nejvýznamnějším průmyslovým a exportním odvětvím v Kosovu je **kovozpracující průmysl**. Kosovo produkuje a vyváží širokou škálu kovových výrobků, hlavní část vývozu představuje válcovaná ocel a ocelové výkovky. Vyváží také značné množství kovového šrotu.

Předpokladem pro rozvoj kovozpracujícího průmyslu je **těžební průmysl**. Kosovo disponuje značnými zásobami nerostných surovin, především rud obecných kovů a hnědého uhlí (lignitu). Pokud jde o kovy, největší význam má olovnato-zinková ruda, s příměsí dalších nerostů (stříbro, zlato, bismut, kadmium, selen, telur aj.), dále se v KS vyskytují naleziště železné rudy, niklových rud, chromu, mědi, magnezitu, bauxitu, manganu, aj.

Produkce nerostných surovin (v metrických tunách, pokud není uvedeno jinak)

	2008	2009	2010	2011
KOVY				
feronikl *				
- feroniklová ruda	24 300	27 700	30 400	68 300
- obsah niklu	5 600	6 360	7 000	15 700
olovo a zinek				
- olovnato-zinková ruda	139 670	158 137	185 842	224 580
- obsah olova	6 080	6 740	7 660	6 800
- obsah zinku	4 900	5 590	6 450	6 240
koncentráty				
- koncentrát olova	0	4 285	8 232	7 962

- koncentrát zinku	0	5 332	8 678	7 638
rafinované kovy				
- olovo	0	4 250	4 300 *	4 300 *
- zinek	0	5 487	5 500 *	5 500 *
nikl				
- ruda	292 362	918 709	779 506	683 855
- obsah niklu	3 660	10 500	9 080	7 700
PRŮMYSLOVÉ NEROSTY				
jíl, bentonit	20 800	49 000	20 900	33 200
vápenec (m ³)	1 917 196	2 164 589	2 606 047	3 247 158
slín (m ³)	322 007	291 829	302 630	259 616
pemza, sopečný tuf (m ³)	45 005	58 788	60 000 *	60 000 *
štěrk, písek (kromě sklářského) (m ³)	44 498	13 586	49 266	32 819
křemičitý (sklářský) písek (m ³)	27 325	20 181	25 178	19 711
cement (tis. metrických tun) *	590	600	600	
MINERÁLNÍ PALIVA				
lignit (tis. metrických tun)	7 842	7 871	7 958	8 212

Pozn.: * - odhad; NA – neznámý údaj

Zdroj: U.S. Geological Survey

Těžba kovů probíhá především v pásu, známém pod názvem Trepča, který se táhne od severní hranice s RS jihovýchodním směrem okolo Prištiny po oblast Novo Brdo. Trepča je také název bývalého jugoslávského obřího těžebního a hutnického konglomerátu, jehož produkce byla ovšem v 90. letech 20. století výrazně utlumena a dnes většina jeho závodů nefunguje, především kvůli poškozením v průběhu války v roce 1999 a dlouhodobé absenci investic. Část výroby byla po válce uzavřena z ekologických důvodů. V současné době částečně fungují pouze čtyři doly a tři flotátory.

Prvním krokem k budoucí revitalizaci Trepčy je její privatizace. Zatím není ovšem vůbec jasné, kdy a za jakých podmínek k ní dojde. Situaci komplikuje skutečnost, že značná část aktiv Trepčy se nachází na území severních srbských municipalit a vlastnické nároky na ně si činí také Srbsko. Trepča tak zůstává pod dočasnou správou Kosovské privatizační agentury. V létě 2013 připravila zvláštní pracovní skupina legislativní návrhy ohledně budoucnosti konglomerátu Trepča a postoupila je vládě k posouzení.

Kromě olova a zinku, jejichž celkové potvrzené zásoby jsou odhadovány až na 48 mil. tun, jsou nejvýznamnějšími kovy nikl (16 mil. tun), chrom (89 mil. tun) a bauxit (13 mil. tun). Existující doly na bauxit (v municipalitě Klina, produkce bauxitu za r. 1990, tj. poslední rok plného provozu, činila 46 tisíc tun) a chrom (v municipalitě Gjakova) jsou dnes ovšem mimo provoz. Těžba feroniklové rudy a produkce niklu (podnik Ferronikeli v municipalitě Glogovac) byla obnovena po úspěšné privatizaci britskou firmou Alferon Management v r. 2006; dnes je Ferronikeli největším kosovským exportérem. Využívá dva existující povrchové doly – Gllavica a Čikatova, s celkovými geologickými zásobami odhadovanými na 13 mil. tun, s průměrným obsahem niklu 1,31 % (a kobaltu 0,06 %).

Magnezitové doly (Strezovc s odhadovanými zásobami 1,7 mil. tun a Golesh s 2,4 mil. tun) byly privatizovány, avšak těžba v nich prozatím obnovena nebyla. Zásoby manganové rudy (v oblasti Novo Brdo) jsou odhadovány na 5 mil. tun, s obsahem manganu okolo 22 %. Průzkumy naznačují možnost výskytu významnějších nalezišť mědi.

Specifickým nerostem, který se vyskytuje jen v několika lokalitách na světě, je halozit, využívaný v různých průmyslových odvětvích, mj. při výrobě nanomateriálů. Byl objeven v oblasti Novo Brdo, průzkum zde pokračuje.

V Kosovské republice se nacházejí údajně jedny z největších zásob hnědého uhlí na světě, odhadované až na 12,5 mld. tun, z čehož 8,6 mld. tun je považováno za hospodářsky využitelných. Uhlí se nalézá ve třech oblastech:

kosovská pánev (centrální část země) – pokrývá přibližně 850 km², odhadované zásoby činí 10 mld. tun, přičemž skrývkový poměr (množství skrývky na jednotku vytěženého uhlí) je relativně velmi příznivý – uvádí se až 1,76 m³/m³

pánev Dukagjini (západní část země) – geologický průzkum v této pánvi zatím tolik nepokročil, byly identifikovány tři lokality o celkové rozloze 49 km², odhadované zásoby činí 2,5 mld. tun, skrývkový poměr 3,24 m³/m³;

pánev Drenica (u města Skenderaj) se zásobami přibližně 100 mil. tun.

Těžba probíhá v kosovské pánvi u města Obilič, kde se také nacházejí tepelné elektrárny, spalující lignit. Doposud využívané doly Mirash a Bardh jsou prakticky vytěženy, těžba byla zahájena v lokalitě Sibovc. Ta by měla pokrýt spotřebu v KS na několik desetiletí. Míra využití lignitu bude záviset na výstavbě nových tepelných elektráren, každopádně se s ním počítá jako s hlavním energetickým zdrojem i do budoucna. Uhlé doly jsou prozatím ve správě státní Kosovské energetické společnosti (KEK).

Textilní průmysl býval ještě v devadesátých letech po těžbě druhým nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím v Kosovu. V důsledku celkových změn v regionu, zpretrhání tradičních obchodních vazeb a tlaku zahraniční konkurence ovšem většina textilních továren svou činnost ukončila či výrazně omezila. V současnosti toto odvětví zažívá pomalé oživení, prozatím v něm ovšem působí vesměs mikropodniky, které zásobují pouze domácí trh. Největšími podniky, které díky zahraničním investicím zmodernizovaly výrobu a vyvázejí většinu své produkce, jsou Kosovatex (džínové oblečení) a Rematex (příze). Textilní výroby v Kosovu má ovšem předpoklady pro další rozvoj díky existenci levné a v tomto oboru kvalifikované pracovní síly.

Kosovo má tradici a předpoklady pro rozvoj **dřevozpracujícího průmyslu**. Disponuje velkými zásobami kvalitního bukového dřeva, které využívá na výrobu především nábytku, oken apod., a částečně jej vyváží. Zásoby ostatních dřevin ovšem nejsou dostatečné a Kosovo je pro svůj dřevozpracující průmysl dováží (především z Černé Hory, Chorvatska a Srbska).

Relativně malá velikost většiny firem ve spojení s nedostatkem specializace se projevují v nemožnosti realizovat úspory z rozsahu a tudíž v nižší produktivitě. Racionalizaci výroby často brání nedostatečné technické vybavení, stejně jako manažerských schopností. V řadě případů se jedná o zprivatizované bývalé státní podniky, které využívají původní stroje a výrobních zařízení, avšak nemají dostatek prostředků pro jeho obměnu a modernizaci.

Hlavními produkty kosovského dřevozpracujícího průmyslu jsou nábytek (zejména stoly a židle), dveře, okenní rámy, kuchyňské linky, schodiště a další stavební součásti. Výroba dalších typů produktů je stále omezená.

4.4. Stavebnictví

V poslední dekádě bylo stavebnictví jedním z nejvýznamnějších zdrojů hospodářského růstu. Z velké části z prostředků poskytnutých zahraničními dárci byla financována akutně potřebná výstavba nových bytů, stejně jako opravy pozemních komunikací a budování nových. Vzhledem k relativně vysokému přírůstku obyvatelstva pokračuje v Kosovu výstavba bytových jednotek a související infrastruktury značným tempem. Významné investice si žádá dopravní infrastruktura; největším stavebním projektem v letech 2011 – 2013 byla kosovsko-albánská dálnice. Nyní se připravuje výstavba kosovského úseku dálnice do Makedonie (Priština – Hani i Elezit).

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Zemědělská půda tvoří 53 % území Kosova (cca 588 000 ha). Z toho přibližně 63 % připadá na ornou půdu a 37 % na louky a pastviny. Zhruba čtyři pětiny zemědělské půdy se nacházejí v soukromém vlastnictví. Mezi hlavní zemědělské plodiny patří obilniny, vinná réva, brambory, ovoce a zelenina (rajčata, papriky, cibule, zelí, melouny aj.). Význam má také živočišná výroba, především pokud jde o skot, ovce a drůbež.

Kosovo ovšem není schopno v současné době příznivé předpoklady pro zemědělskou výrobu dostatečně využít. Není soběstačné ani v produkci základních potravin a musí převážnou část své spotřeby dovážet. Jak ukazují obchodní statistiky za r. 2010, ukazatel krytí dovozu vývozem se pohybuje na úrovni pouze 12 % v odvětví ovoce a zeleniny, 13 % u obilnin a jen asi 1 % v případě živočišné výroby. Podle údajů za r. 2008 kryl dovoz domácí spotřebu přibližně ze 40 % u zeleniny, ze 46 % u ovoce, 40 % u pšenice, 80 % u masa a 70 % u mléčných výrobků.

Kosovské zemědělství se potýká především s těmito problémy:

- přílišná fragmentace výroby – průměrná velikost farem dosahuje jen 2,5 ha, pouze cca 10 % orné půdy připadá na farmy větší než 10 ha;
- nízká úroveň mechanizace;
- nedostatek kapitálových investic;
- z toho plynoucí nízká produktivita;
- nedostatečné hygienické standardy;
- nízká úroveň vzdělanosti pracovníků v zemědělství;
- nedostatek specializace;
- špatný přístup k úvěrovému financování;
- nevyhovující stav zavlažovací infrastruktury;
- znečištění zemědělské půdy a vody (v důsledku nevyhovujícího nakládání s odpady, vč. biologických, nerozvinuté kanalizace aj.);
- nedostatečná registrace zemědělské půdy, její nedostatečná ochrana a časté využívání pro stavební účely.

Jednou z hlavních překážek, které brání většímu uplatnění zemědělských produktů na trhu, je naprostý nedostatek chladírenských a mrazírenských zařízení a dalších skladovacích kapacit. Převážná většina produkce tak musí být uvedena na trh bezprostředně po sklizni a později v sezoně je nutno tyto komodity pro domácí trh dovážet ze zahraničí. Roste množství skleníků pro pěstování nejrůznějších plodin, nicméně jejich kapacita je stále relativně velmi nízká. Velmi nedostatečný je také systém zavlažování, v současné době pokrývá méně než 20 % orné půdy a je mnohdy v havarijním stavu.

Jen malá část produkce kosovského zemědělství je v Kosovské republice dále zpracovávána. Potravinářský průmysl je málo rozvinut. Chybějí mj. závody na zpracování ovoce a zeleniny, jejich konzervaci, výrobu ovocných šťáv, džemů, aj. Zpracování ovoce a zeleniny probíhá většinou podomácku a pro vlastní spotřebu, trh zásobují jen menší firmy a podle odhadů pokrývají pouze asi 40 % místní spotřeby. Podobná situace panuje v oblasti mlékárenského průmyslu.

41 % území Kosova (464 800 ha) pokrývají lesy. Z toho 278 880 ha připadá na státní a 185 920 ha soukromé lesy, které jsou rozděleny mezi přibližně 120 tisíc drobných majitelů. 93 % z celkové rozlohy představují listnaté lesy, především dubové a bukové. Na jehličnany připadá pouze 7 %. Celkový objem dřeva ve státních lesích se odhaduje na 33,5 mil. m³, v soukromých na 19,5 mil. m³. Odhaduje se, že na 40 % rozlohy státních lesů a 30 % rozlohy soukromých lesů probíhá ilegální, nekontrolovaná těžba dřeva, jednak pro průmyslové účely, jednak na topivo.

	Celkové zásoby (mil. m³)	Roční limit těžby (tis. m³)
Buk	16,0	436
Dub	9,7	212
ostatní listnaté	9,7	129
Jedle	1,6	42
Smrk	1,4	26
Borovice	2,0	49
ostatní jehličnaté	0,2	6

4.6. Služby

Sektor služeb se podílí na tvorbě HDP více než dvěma třetinami. Nejvýznamnějšími odvětvími jsou obchod, finančníctví a doprava. Úroveň státních vzdělávacích služeb, zdravotnictví a sociálních služeb je nedostatečná a tyto sektory budou do budoucna vyžadovat výrazně vyšší investice.

Ve srovnání s okolními zeměmi je v Kosovu prozatím málo rozvinut cestovní ruch. Hlavní překážkou je nedostatečně rozvinutá infrastruktura, potenciál země jako turistické destinace je ovšem nezanedbatelný. Z hlediska přírody jsou zajímavá pohoří Šar, Prokletije a Kopaonik. V dobách bývalé Jugoslávie byla významným lyžařským střediskem Brezovica v pohoří Šar. Dnes je zařízení v tomto středisku zanedbané a z velké části nefunkční, uvažuje se o výstavbě nového areálu s lyžařskou a ubytovací infrastrukturou. Kosovo se pyšní také řadou srbských sakrálních památek, z nichž čtyři jsou zapsány na seznamu

světového kulturního dědictví UNESCO (klášter Visoki Dečani, klášter Gračanica, komplex Pečka Patrijaršija a kostel svatě Bohorodičky v Prizrenu).

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Silniční doprava

Vzhledem k rozloze a geografickým podmínkám Kosova hraje ve vnitrostátní osobní i nákladní přepravě hlavní roli doprava silniční. Dálniční síť se teprve začíná vytvářet. Stav silnic víceméně odpovídá standardům v regionu. Zejména v Prištině a jejím bezprostředním okolí v době dopravní špičky kapacita komunikací nedostačuje a pravidelně se tvoří zácpy.

Výstavba kosovského úseku albánsko – kosovské dálnice v letech 2011 – 2013 výrazně zrychlila spojení mezi Prištinou a Tiranou (kolem 3 hod jízdy autem) a napojila Kosovo na panevropský dopravní koridor X. Jedná se o mimořádně nákladný projekt (téměř 1 bilión EUR), který si vyžádal rozpočtové škrty v jiných resortech i omezení investic do zlepšování a údržby stávající silniční sítě. V současné době vláda vybírá investora pro výstavbu dálničního spojení mezi Prištinou a Makedonií (kosovský úsek dálnice Priština – Skopje, tzn. Priština – Hani i Elezit). Stavbu v plánované délce 55 km by měl zaplatit soukromý investor, jemuž poté poplynou zisky z mytného. Časový harmonogram výstavby prozatím stanoven nebyl, hovoří se o zahájení stavby v r. 2014.

V říjnu 2013 obdržel mezivládní výbor pro stavbu kosovského úseku této dálnice nabídky firem ucházejících se o veřejnou zakázku. Dvě variantní nabídky měl podat americko-turecký joint venture Bechtel-Enka, který již zrealizoval kosovský úsek albánsko-kosovské dálnice, a další nabídku mělo podat italsko-turecké konsorcium. Ministerstvo infrastruktury bude podané nabídky teprve posuzovat.

Železniční doprava

Kosovo disponuje železniční sítí o celkové délce 333 km, sestávající z neelektrifikovaných jednokolejných tratí. Železničním uzlem je Fushe Kosova/Kosovo Polje několik kilometrů západně od Prištiny. Hlavním tahem je trať z Hani i Elezit na hranici s Makedonií na sever do Lešaku na hranici se Srbskem. Druhým tahem je trať Peja/Peć – Klina (s odbočkou do Prizrenu) – Fushe Kosova – Podujevo – Merdare (na hranici se Srbskem).

Ne všechny úseky těchto tratí jsou ovšem v současné době v provozu. Osobní vlaky jezdí pouze v úseku Hani i Elezit – Fushe Kosova a v úseku Priština-Peja. Trať z Klíny do Prizrenu je částečně (po obec Xërxë/Zrze) využívána pouze pro nákladní dopravu. I úseky, využívané pro přepravu cestujících, se ovšem nacházejí v technicky nevyhovujícím stavu. Cestovní rychlost vlaků tudíž činí maximálně 45 km/h. Kromě špatného technického stavu tratí je druhým hlavním limitujícím faktorem pro zvýšení objemu železniční dopravy nedostatek kolejových vozidel. Současný vozový park je jednak omezený a jednak dosti zastaralý, sestávající víceméně z lokomotiv a vagonů darovaných zahraničními donory.

Železniční doprava v Kosovu je v rukou státního podniku Kosovské železnice, který je od roku 2011 rozdělen na dvě nezávislé společnosti, označované zkráceně Infracos (spravuje železniční infrastrukturu) a Trainkos (stará se o vozový park). EU financovala projekt přípravy strategie a akčního plánu rozvoje dopravy, který předpokládá postupnou rekonstrukci a modernizaci železničních tratí v Kosovu během následujících deseti let. Prozatím byly zahájeny první práce na trati Fushe Kosova – Hani i Elezit, prioritou vlády je v současné době ovšem jednoznačně rozvoj silniční dopravy.

Letecká doprava

Jediným civilním mezinárodním letištěm v Kosovu je Mezinárodní letiště Adema Jashariho v Prištině, nacházející se necelých 20 kilometrů jihozápadně od hlavního města. Létají odsud pravidelné linky do většiny hlavních center v Evropě (nikoli ovšem přímo do ČR) i do USA. Mezi letecké společnosti, využívající prištinské letiště, patří Adria Airways, British Airways, AtlasJet, BelAir, Croatia Airways, Austrian Airlines, Turkish Airlines, Helvetic Airways, Norwegian, SAS, EasyJet, Edelweiss Air či Niki. Pro lety z/do ČR bývá nejvýhodnější spojení přes Vídeň s Austrian Airlines. Za r. 2011 letiště odbavilo 6 738 letů a 1 422 302 cestujících, za r. 2012 odbavilo 6 947 letů a 1 527 134 cestujících.

V r. 2011 zvítězilo turecko-francouzské konsorcium Limak/Aeroport de Lyon v tendru na provoz a rozvoj letiště ve formě partnerství veřejného a soukromého sektoru s koncesí na dvacet let. Konsorcium investovalo 140 mil. EUR do výstavby nového letištního terminálu, čímž se má celková kapacita mezinárodního letiště zvýšit ze dvou až na pět miliónů cestujících ročně. Nový terminál byl slavnostně inaugurován v říjnu 2013 a má být spuštěn přibližně do měsíce.

Srbsko nedovoluje přímým letům do Prištiny využívat svůj vzdušný prostor. Lety ze střední Evropy musejí tudíž jít „oklikou“ přes Bosnu a Hercegovinu a Černou Horu, resp. přes Rumunsko, Bulharsko a Makedonii.

Telekomunikace

Kosovo prozatím nemá vlastní národní internetovou doménu ani mezinárodní telefonní předvolbu. Pro pevné linky používá srbskou předvolbu +381, pro mobilní síť má k dispozici slovinskou +386 a monackou +377 předvolbu. V rámci technického dialogu zprostředkovaného Evropskou unií mezi Prištinou a Bělehradem došlo v září 2013 k dohodě, že Kosovo bude moci podle pravidel Mezinárodní telekomunikační unie získat do února 2015 předvolbu vlastní.

V oblasti telekomunikací zaujímá na kosovském trhu největší podíl státní společnost Pošta a telekomunikace Kosova (Posta dhe Telekomunikacioni i Kosovës, Sh. A. - PTK), která poskytuje poštovní služby, provozuje pevné telefonní linky a mobilního operátora Vala. 75 % podíl v této společnosti chce vláda prodat soukromému investorovi, privatizační proces se však táhne již několik let. V srpnu 2013 ohlásil vládní výbor pro privatizaci PTK odložení termínu plánovaného prodeje podílu, byť se vláda v dubnu s vítězným zahraničním konsorciem měla dohodnout na ovládnutí 75% podílu operátora za 227 mil. EUR. Konsorcium mělo poté vznášet dodatečné požadavky. V září 2013 nebyl po neshodě mezi vládou a opozicí dodržen ani termín nový. Podpis dohody byl odložen na konec prosince 2013. Opozice poté získala potřebný počet poslaneckých podpisů k založení zvláštní parlamentní vyšetřovací komise k privatizaci PTK. Vládní koalice dosud kandidáty na členství v komisi nenavrhla. Založení vyšetřovací komise by si vyžádalo pozastavení celého procesu privatizace PTK.

Pevné i mobilní telefonní služby, internet, kabelovou televizi aj. poskytuje společnost Ipko, vlastněná slovinským Telecomem. Třetím operátorem v oblasti internetu a pevných linek je místní firma Kujtesa.

Energetika

Uhlí:

Dominantním primárním zdrojem energie v Kosovu je hnědé uhlí. Celkové zásoby jsou odhadovány až na 12,5 mld. tun, z čehož 10,8 mld. tun představují využitelné zásoby. V současné době probíhá těžba v povrchových dolech Mirash a Bardh. Oba tyto doly jsou však již téměř vytěženy. V r. 2010 byla zahájena částečná těžba v novém dole Sibovc; k úplnému otevření tohoto dolu má dojít v nejbližší době v souvislosti s uvedením do provozu nové elektrárny. Kapacita dolu Sibovc by měla pokrýt spotřebu všech tepelných elektráren na 40 let, celkové vytěžitelné zásoby v této oblasti se odhadují na 830 mil. tun.

Zemní plyn:

Kosovo není napojeno na žádný plynovod, a tudíž zemní plyn nevyužívá. Neexistují ani žádné konkrétní plány na napojení na mezinárodní síť plynovodů v dohledné době.

Ropa a ropné produkty:

Kosovo nemá napojení na žádný ropovod. Ropné produkty se do země dostávají prostřednictvím silniční (cca 80 %) a železniční (20 %) dopravy. Kosovo také nemá vypracovanou strategii pro udržování státních ropných rezerv.

V Kosovu se nachází pouze jedna rafinerie u města Peja, která vyrábí z plynového oleje a lehčích ropných destilátů naftu, těžký topný olej a LPG. Produkce tohoto závodu ovšem za r. 2010 nekryla ani 4 % celkové spotřeby země. Přes 60 % ropných produktů je dováženo z Makedonie, rafinerie OKTA ve Skopji (nafta, benzin, letecký benzin, mazut). V posledních letech stoupá dovoz benzínu a nafty z albánských přístavů.

Elektrická energie:

Díky postupným opravám tepelných elektráren celková produkce elektrické energie v Kosovu roste, ovšem i celková spotřeba elektřiny roste od r. 2000 průměrně o 8,6 % ročně. Kosovo nedokáže tuto spotřebu pokrýt z domácích zdrojů; dovoz představuje v posledních letech průměrně 9 % spotřeby.

Současně Kosovo elektrickou energii také vyváží, ovšem pouze v letních měsících, kdy výroba někdy převyšuje spotřebu, a to do Albánie (kde v tomto období naopak poptávka po elektřině roste vzhledem k nižšímu stavu vody a tudíž i nižší produkci v místních hydroelektrárnách).

Výrobu elektrické energie zajišťují z 97 % tepelné elektrárny Kosova A a Kosova B u města Obilič cca 10 km od Prištiny. Celková instalovaná kapacita obou elektráren činí 1 478 MW, což by při plném využití pokrylo spotřebu v Kosovu. Ovšem Bloky A1 a A2 byly již před několika lety vyřazeny z provozu a od havárie v r. 2007 nepracují na plný výkon ani oba bloky Kosova B (B1 generuje maximálně 240 MW, B2 280 MW).

Kromě těchto dvou tepelných elektráren v Kosovu funguje ještě hydroelektrárna Ujmani a čtyři malé vodní elektrárny, které v posledních letech zrekonstruovali a provozují na koncesi soukromí investoři. Připravuje se výstavba dalších malých vodních elektráren.

V plánu je také výstavba vodní elektrárny Zhur u hranice s Albánií, s plánovanou kapacitou 305 MW a průměrnou roční produkcí 400 GWh. Prozatím ovšem nebylo dosaženo dohody s Albánií ohledně rozdělení vodních zdrojů v pohraniční oblasti a tudíž není jasné, jak a kdy bude projekt pokračovat.

Kromě vodní energie je rozvoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů v Kosovu v zárodcích. Energetický regulační úřad (ERO) vydal první licence na výstavbu a provoz tří větrných turbín. Kosovská energetická strategie prozatím nepočítá s využitím fotovoltaických elektráren, a tudíž nejsou stanoveny ani výkupní ceny elektřiny z tohoto zdroje.

Ve špičce nestačí výrobní kapacita vč. importu pokrýt spotřebu, a dochází tak k pravidelným výpadkům v dodávkách. Kosovská státní energetická korporace (KEK) je tak nucena regulovat dodávky elektřiny v době jejího nedostatku. Kosovo je rozděleno do tří zón „A“, „B“ a „C“, přičemž „A“ dostává elektřinu bez omezení, v zóně „B“ je nastaven režim 4 hodin elektřiny a 2 hodin odstávky a v zóně „C“ je tento poměr 3 hodiny a 3 hodiny. Rozdělení území do těchto zón KEK pravidelně vyhláší víceméně v závislosti na míře neplacení účtů za dodávky elektřiny v jednotlivých oblastech.

Těžba uhlí, výroba elektřiny v tepelných elektrárnách a distribuce elektřiny zákazníkům jsou v rukou státní Kosovské energetické korporace (KEK). KEK dlouhodobě hospodaří se ztrátou a je dotován ze státního rozpočtu; hlavním důvodem špatné finanční situace je neschopnost zlepšit velmi špatnou platební morálku odběratelů elektřiny.

V r. 2006 byla z KEK vydělena samostatná společnost, spravující přenosovou soustavu (Kosovo Transmission System and Market Operator J.S.C., KOSTT). Také KOSTT je stoprocentně vlastněný státem.

Důležitým krokem k restrukturalizaci energetického sektoru bylo oddělení distribuce a dodávek elektřiny od KEK jakožto samostatné společnosti s názvem KEDS (KEK Electricity Distribution and Supply) a její privatizace tureckým konsorciem Limak-Çalik v červnu 2012. Konsorcium v říjnu 2013 ohlásilo, že do místního systému elektrické distribuce plánuje během příštích 15 let investovat 300 mil. EUR.

Klíčovou transakcí pro další vývoj kosovského energetického sektoru bude výběr investora pro výstavbu nové tepelné elektrárny Kosova e Re, modernizaci a provoz elektrárny Kosova B a provoz hnědouhelného dolu Sibovc. Není jasné, kdy bude znám vítěz výběrového řízení, které se táhne již několik let a jeho podmínky byly několikrát změněny. V r. 2010 z tenderu odstoupil jeden z favoritů – společnost ČEZ.

I přes členství Kosova v Energetickém společenství jihovýchodní Evropy je napojení kosovské sítě na regionální energetický trh obstruováno Srbskem. Řešení se hledá v rámci probíhajícího technického dialogu Priština – Bělehrad.

V říjnu 2013 potvrdila Kancelář EU v Prištině spolu s vídeňským sekretariátem této mezinárodní organizace, že tepelná elektrárna Kosovo A má být dle dohody EU s vládou uzavřena do konce roku 2017.

Období	Produkce uhlí (tis. t)	Produkce elektřiny (GWh)	Produkce hydroelek. (GWh)	Spotřeba elektřiny (GWh)	Import energie (GWh)	Export energie (GWh)
2007	6 715,4	4 309,5	93,2	2 391,6	623,3	360,0
2008	7 842,0	4 505,8	75,7	1 941,0	647,6	235,0
2009	7 870,7	5 260,0	88,7	3 200,7	767,5	113,9
2010	7 958,1	5 481,0	115,5	3 480,3	816,6	350,6
2011	8 212,1	5 696,4	75,4	3 684,9	816,2	371,2
2012	8 028,4	5 912,2	-	3 611,6	625,1	472,8
2013 (I – VI)	3 934,7	3 448,8	-	-	231,7	493,5

Zdroj: Kosovský statistický úřad

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Kosovská republika není v pozici, aby mohla sama poskytovat rozvojovou pomoc. Jednorázová humanitární asistence se omezuje na pomoc při živelných katastrofách v sousedních zemích, zejména Albánii. Kosovo je čistým příjemcem rozvojové pomoci.

Největším dárci jsou Evropská unie (Evropská komise i jednotlivé členské státy, zejména Spojené království, Německo, Švédsko, Nizozemsko a další). Od roku 1999 obdrželo Kosovo více než 2 miliardy EUR v rámci unijní asistence, jež se nejprve zaměřovala na post-konfliktní rekonstrukci a poté na podporu rozvoje stabilních institucí a udržitelného hospodářského rozvoje země. V červenci 2008 pořádala Evropská komise dárcovskou konferenci pro Kosovo, kde bylo různými dárci na následující roky přislíbeno 1.2 miliardy EUR (z toho téměř 800 mil. EUR od členských států EU a Evropské komise). Evropská komise poskytla v rámci programu **IPA** (Instrument for Pre-Accession Assistance) v letech 2007-2013 následující částky (v mil. EUR):

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
68.3	184.7	106.1	67.3	68.7	70.0	71.4	636.5

Zdroj: Kancelář EU v Prištině, Evropská komise – Generální ředitelství pro rozšíření

Kromě Evropské unie jsou významnými dárci také USA, Švýcarsko, Norsko a Japonsko. Kosovo jakožto člen Světové banky a Mezinárodního měnového fondu využívá i jejich prostředky. Podle UNDP (Public Pulse Report 6) činila zahraniční pomoc v srpnu 2013 přes 229 mil. EUR.

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (návrh)
Příjmy (mil. EUR)	889	1 146	1 169	1 312	1 384	1 423	1 458
výdaje	937	1 109	1 262	1 413	1 524	1 586	1 590
saldo	-48	-37	-93	-101	-140	-163	-132

Zdroj: Ministerstvo financí Kosovské republiky

Ve srovnání s rozpočtem na r. 2012 představuje státní rozpočet na r. 2013 zvýšení příjmů z 1,384 mld. EUR na 1,423 mld. EUR (tj. o 2,8 %) i výdajů z 1,524 mld. EUR na 1,586 mld. EUR (tj. o 4,1 %). Na běžné výdaje připadá 959 mil. EUR a na kapitálové 621 mil. EUR. Z celkového rozpočtu činí výdaje ústřední vlády 1,207 mld. EUR. Rozpočtový schodek se tak oproti r. 2012 prohloubí z přibližně 3 % na 3,5 %. Rozpočet je postaven na předpokladu hospodářského růstu ve výši 4,5 % a míry inflace 1,5 % (dlužno říci, že prognózy MMF byly méně optimistické – počítaly s růstem 3,5 % a mírou inflace ve výši přibližně 2 % - ve skutečnosti v roce 2012 dosáhl růst 2.3 %). Na rok 2013 MMF odhaduje růst 2.6 %.

Naplnění příjmové strany má zabezpečit zvýšený výběr daní, a to jak ze zdanění importu – cel, DPH a spotřebních daní – o 4,6 %, tak i ostatních daňových příjmů (na nich chce stát vybrat o 4,5 % více). I nadále tak platí, že stát získává přes 77 % celkových daňových příjmů na hranicích. Na přímé daně připadá pouze asi 14 %. V posledních letech se daří postupně zlepšovat výběr daní, nicméně radikální snížení daňových úniků zůstává nadále hlavní výzvou pro kosovskou daňovou správu. V červenci 2013 Mezinárodní měnový fond zdůraznil, že strukturu příjmů bude třeba vzhledem k nižšímu výběru celních poplatků přizpůsobit (vládní bankovní rovnováha s centrální bankou je zásadní pro zajištění ekonomiky proti fiskálním a finančním otřesům).

V říjnu 2013 schválila vláda návrh Zákona o státním rozpočtu na rok 2014, jenž počítá s plánovanými příjmy ve výši 1,458 mld. EUR a výdaji ve výši 1,590 mld. EUR.

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

Platební bilance Kosova je charakterizována neúměrně vysokým (a rostoucím) schodkem obchodní bilance, způsobeným velice nízkou exportní schopností země. Tento deficit v bilanci běžného účtu částečně vyrovnávají transfery ze zahraničí, především v podobě remitencí příslušníků diaspory. Relativně vysoké položky chyb a opomenutí ukazují na nepřilíš kvalitní statistické údaje.

Platební bilance země (2007 – 2012, mil. EUR)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (I-IX)

běžný účet	-354,1	-628,7	-412,1	-558,6	-673,6	-423
- zboží a služby	-1309,4	-1587,1	-1457,2	-1608,1	-1777,8	-1344,4
- výnosy	186,3	164,0	61,8	67,0	113,8	102,1
- běžné transfery	769,1	794,4	983,4	982,5	990,4	819,4
kapitálový a finanční účet	91,3	462,8	213,3	297,2	419,6	63,5
- kapitálový účet	16,5	10,4	100,3	21,3	42,0	-0,1
- finanční účet	74,8	452,4	113,1	275,9	377,5	63,6
čisté opomenutí a chyby	262,8	165,9	198,7	261,4	254,0	359,5

Zdroj: Centrální banka Kosovské republiky

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Zahraniční zadluženost Kosova je ve srovnání s ostatními zeměmi regionu relativně nízká. To je dáno mj. skutečností, že Kosovo má při absenci mezinárodního úvěrového ratingu velmi ztížený přístup na světové finanční trhy. V roce 2012 celkový státní dluh narostl o 156 mil. EUR, avšak zůstal ke konci roku na 8,3 % HDP (z čehož jednu pětinu tvořil domácí dluh).

Celková hrubá zahraniční zadluženost dosáhla ke konci 1. čtvrtletí roku 2013 hodnoty 1 454 mil. EUR (o 9 % vyšší než v 1. pololetí roku 2012), z toho veřejný dluh činil 398 mil. EUR. (cca 26 % celkové zadluženosti). Největší část veřejného dluhu tvoří dluh zahraniční (331 mil. EUR v červnu 2013). Kosovský vládní dluh zohledňuje půjčku od Mezinárodního měnového fondu v rámci tzv. Stand-by programu.

Dluh soukromého sektoru (půjčky firem související s přímými zahraničními investicemi a půjčky komerčních bank) v červnu 2013 dosáhl celkem 1.1 mld. EUR (74 % celkové zahraniční zadluženosti). Dluh ostatních sektorů (půjčky firmám dovážejícím zboží, dluhy nebankovních finančních institucí či domácností) činil v 1. čtvrtletí roku 2013 cca 324 mil. EUR.

Vstupem do Skupiny Světové banky na sebe Kosovo převzalo závazek uhradit podíl na dluhu bývalé Jugoslávie vůči Mezinárodní bance pro obnovu a rozvoj (IBRD) ve výši 381 mil. EUR. Světová banka proto zřídila Svěrenecký fond, který má pomoci Kosovu tento dluh splatit. USA do něj přispěly částkou 150 mil. USD, nižší částky uhradily EU a Švýcarsko. Kosovo má kromě toho další podmíněné závazky k dalším věřitelům, zejména k Pařížskému a Londýnskému klubu. Pokud by Kosovo tyto závazky převzalo, mělo by to výrazný dopad na udržitelnost jeho dluhové pozice.

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Banky hrají ve finančním sektoru Kosova dominantní roli (drží cca 75 % aktiv), následují penzijní fondy (19 %), mikrofinanční instituce (3,5 %) a pojišťovny (3,5 %). Bankovní sektor v Kosovu nebyl významněji poškozen světovou finanční krizí. Banky působící v Kosovu si uchovaly stabilitu i dostatečnou likviditu, růst sektoru ale zaznamenal v posledních cca dvou letech poměrně výrazné zpomalení. Celková bankovní aktiva činila ke konci 1. pololetí 2012 cca 2,65 mld. EUR, což představuje v meziročním srovnání nárůst o 6,1 %. Meziroční nárůst úvěrů činil 9,3 %. Celkové vklady v kosovských komerčních bankách představovaly k 30. 6. 2012 hodnotu 2,1 mld. EUR (meziroční nárůst o 7,7 %), 72,1 % z toho činily vklady domácností, celkové úvěry 1,77 mld. EUR, z toho 67 % úvěrů podnikům a 31 % úvěrů domácnostem.

Celková bankovní aktiva činila v červnu 2013 cca 2,8 mld. EUR, což představuje meziroční nárůst o 5,1 %.

Úrokové sazby bankovních úvěrů jsou v Kosovu stále poměrně velmi vysoké (v průměru 13,7 % během 1. pololetí 2012, což představuje pokles o 0,7 % v meziročním srovnání). Úrokové sazby vkladů naproti tomu činily pouze průměrně 3,4 % (zde se průměrná sazba za předešlý rok nezměnila).

Úrokové sazby bankovních úvěrů dále klesaly a ve 2. čtvrtletí roku 2013 dosáhly průměrných 12,3 % (oproti 13,5 % ve stejném období předchozího roku).

V Kosovu působí 9 komerčních bank, přičemž cca 72 % všech aktiv (k 30. 6. 2012) spravují tři největší z nich – ProCredit (aktiva 786 mil. EUR k 30. 9. 2012), Raiffeisen (634 mil. EUR) a Novla Ljubljanska Banka (411 mil. EUR) - tento poměr ovšem postupně klesá. Celkově drží přes 90 % kapitálu zahraniční bankovní instituce. V posledních letech se rychle rozvíjí bankovní infrastruktura – k 30. 6. 2012 fungovalo v Kosovu 472 bankomatů a 7 713 platebních terminálů (POS). Rychle také roste počet lidí, využívajících platební karty a e-banking. K 30. 6. 2012 měly komerční banky v Kosovu 332 poboček. V lednu 2013 otevřela svou první pobočku v Kosovu největší turecká banka Is-bank.

Přehled bank působících v Kosovu:

ProCredit Bank, Raiffeisen Bank, NLB Prishtina (Nova Ljubljanska banka), TEB Sh. A. (Türk Ekonomi Bankasi), Banka Ekonomike, Banka Kombetare Tregtare, Banka për Biznes, Komercijalna Banka ad Beograd (pobočka Mitrovica), Is-bank.

Pojišťovny působící v Kosovu:

Dardania, Illyria, Kosova e Re, Siguria, Insig, Sigal, Sigma, Croatia Sigurimi, Sigkos, Elsig.

5.5. Daňový systém

Daňový systém Kosova je relativně jednoduchý. Ačkoli potřebná legislativa je v platnosti, praktická úspěšnost při výběru daní je nízká. Dvě třetiny fiskálních příjmů získává stát na hranicích. Fiskální zatížení (daně a sociální odvody) je relativně nízké. Základními složkami kosovského daňového systému jsou daň z přidané hodnoty, daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob, srážková daň (z úroků, nájemného, autorských honorářů), cla, spotřební daň, municipální daně (daň z nemovitostí a poplatky za obchodní licence) a těžební daň. Připravuje se podpis dvoustranné dohody o zamezení dvojímu zdanění mezi ČR a Kosovskou republikou (předpokládaný termín podpisu je listopad 2013).

V případě *daně z přidané hodnoty* se uplatňuje plošná sazba ve výši 16 %, zboží určené pro export je od daně osvobozeno. Podnikatelské subjekty, jejichž roční obrat přesahuje 50 000 EUR, mají povinnost se zaregistrovat jako plátcí daně. Značné množství malých podniků tudíž žádnou daň neodvádí. Kosovo přešlo do svého [Zákona o dani z přidané hodnoty](#) většinu principů Šesté směrnice o DPH (s výjimkou placení daně na hranicích aj.). Příznání k dani se podává a daň platí měsíčně do 20. dne následujícího měsíce.

Sazba daně z příjmu právnických osob se odvíjí od výše ročního obrátu.

Hrubý roční příjem	Sazba daně
do 5 000 EUR	37,50 EUR/čtvrtletí
5 001 – 50 000 EUR	3 – 10 % z hrubého příjmu v závislosti na druhu činnosti (3 % - zemědělství, doprava, obchod; 9 % - služby; 10 % z příjmu z pronájmu)
nad 50 000 EUR	10 % ze zisku

Daň z příjmu právnických osob se odvádí čtvrtletně formou záloh v závislosti na odhadu příjmu/zisku. Ztrátu lze uplatnit jako odpočet od základu daně během následujících sedmi zdaňovacích období, ovšem pouze v rámci společnosti (nikoli skupiny). Podrobné podmínky upravuje [Zákon o dani z příjmu právnických osob](#). Pobočky zahraničních právnických osob jsou povinny odvádět daň ze zisku realizovaného v Kosovu. Daň jsou povinny hradit všechny zahraniční společnosti, které jsou v Kosovu přítomné více než 185 dní nebo jejichž zaměstnanci zde pracovali v úhrnu po dobu delší než 90 dní.

Sazba daně z příjmu fyzických osob se odvíjí od výše ročního příjmu.

Roční hrubý příjem	Sazba daně
do 960 EUR	0 %
961 – 3 000 EUR	4 % z částky přesahující 960 EUR
3 001 – 5 400 EUR	81,60 EUR + 8 % z částky přesahující 3 000 EUR
nad 5 400 EUR	273,60 EUR + 10 % z částky přesahující 5 400 EUR

Podrobnosti upravuje [Zákon o dani z příjmu fyzických osob](#). Na *pojistné na důchodové zabezpečení* odvádí zaměstnavatel i zaměstnanec po 5 % z hrubé mzdy (netýká se cizinců). Systém veřejného zdravotního pojištění neexistuje.

Na určité položky (káva, alkoholické i nealkoholické nápoje, tabákové výrobky, automobily, ropné deriváty) je uplatňována *spotřební daň* ve výši 10 – 50 %.

Daň z nemovitosti činí 0,05 – 1 % ročně z tržní hodnoty nemovitosti v závislosti na druhu nemovitosti. Daň se odvádí pololetně.

Proti rozhodnutím daňové (a celní) správy se lze odvolat k tzv. Independent Review Board, který ovšem disponuje jen malou personální kapacitou a je zahlcen množstvím nevyřešených případů, takže v současnosti je třeba v případě odvolání se k němu počítat s trváním řízení v řádu mnoha měsíců, spíš však několik let.

Další informace o daňovém systému Kosova, včetně veškeré legislativy, lze nalézt na stránkách Ministerstva hospodářství a financí v sekci [daňové správy](#).

6. Zahraniční obchod země

Zahraniční obchod Kosova se vyznačuje extrémní nevyvážeností. Vývoz ze země v posledních letech relativně dynamicky roste, jeho hodnota je ale ze značné části závislá na cenách nerostných (především kovových) surovin na světových trzích, takže v letech 2009 a 2012 zaznamenalo Kosovo pokles exportu.

V absolutních číslech je vývoz stále velmi nízký. Vysokým tempem ovšem roste i dovoz. Produkční kapacita země je velmi nízká a krytí dovozu vývozem se pohybuje mezi 10 - 14 %. Kosovo není soběstačné v produkci prakticky žádných komodit a tudíž vše dováží. Největšími exportéry jsou společnosti Ferronikeli (nikl), M & Sillosi LLC (mouka) a Llamkos (ocel). Obecné kovy a výrobky z nich, včetně kovového šrotu, zaujímají v kosovském vývozu dominantní podíl, naopak podíl výrobků s vyšší přidanou hodnotou je velmi nízký.

Od r. 2000 do 31. 12. 2010 využívalo Kosovo v obchodu s EU režimu autonomních obchodních preferencí, který zajišťoval bezcelní dovoz do členských zemí EU, s výjimkou vína, telecího masa a některých výrobků z ryb. Vzhledem k neshodám a zdlouhavým procedurám evropských institucí se tento režim nepodařilo prodloužit a autonomní obchodní opatření byla obnovena až na konci roku 2011, ovšem se zpětným vrácením celních poplatků kosovským vývozcům. Kvůli neuznávajícím zemím EU dosud s Kosovem jakožto s jedinou zemí regionu neuzavřela obchodní dohodu.

Od r. 2006 je Kosovo zapojeno do zóny volného obchodu v rámci CEFTA (zahrnující dále Srbsko, Albánii, Makedonii, Bosnu a Hercegovinu, Chorvatsko, Černou Horu a Moldavsko); i zde ovšem čelilo problémům, neboť Srbsko a Bosna a Hercegovina dlouho neuznávaly kosovské celní razítko a tudíž neumožňovaly kosovským exportérům vývoz a transit zboží, na což v létě 2011 Kosovo reagovalo zavedením recipročního obchodního embarga. V září 2011 bylo za zprostředkování EU dosaženo dohody a obchodní režim mezi Kosovem a Srbskem, resp. Bosnou a Hercegovinou, byl normalizován.

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

Období	2007	2008	2009	2010	2011	2012*	2013 (I-VIII)
Vývoz (mil. EUR)	165,1	198,5	165,3	296,0	313,1	268,8	199,14
Dovoz (mil. EUR)	1 576,2	1 928,2	1 935,6	2 157,7	2 479,6	2 489,7	1 584,4
Saldo (mil. EUR)	-1 411,1	-1 729,8	-1 770,2	-1 861,8	-2 166,5	-2 221,0	-
Krytí dovozu vývozem (%)	10,5	10,3	8,5	13,7	12,6	12.8 %	-

* Data za r. 2012 za období září – prosinec nezahrnují dovoz a vývoz elektrické energie.

Zdroj: Kosovský statistický úřad

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Pořadí nejvýznamnějších dovozních a vývozních partnerů Kosova se za během posledních několika let příliš nemění. V září 2012 mezi největší dovozce patřily Srbsko (12.7 %), Makedonie (11.1 %), Německo (10.5 %), Itálie (8.5 %) a Turecko (7.6 %). S Tureckem uzavřela v září 2013 Kosovská republika dohodu o volném obchodu.

Dovoz z ostatních zemí bývalé Jugoslávie a Albánie je již výrazně nižší. V případě vývozu z Kosova je patrná mnohem menší diverzifikace trhů. Kosovo má jen několik málo velkých obchodních partnerů. Zdaleka nejvýznamnějším odbytištěm kosovských produktů je Itálie, jejíž podíl na celkových vývozech se od r. 2009 pohyboval až k 30 %. V září 2012 Kosovo kromě Itálie (17.7 %) nejvíce vyváželo do Albánie (16.5 %), Indie (14.1 %), Švýcarska (12.3 %) a Makedonie (10.4 %).

Zdroj: Ministerstvo obchodu a průmyslu Kosovské republiky

Podíl EU jako celku na celkových dovozech do Kosova se dlouhodobě pohybuje okolo 35-40 % (38,0 % za r. 2011), podíl na vývozech je ještě vyšší, mezi 40 – 45 % (42,8 % za r. 2011). Druhým nejvýznamnějším uskupením je CEFTA, jejíž země se podílely na celkových kosovských dovozech za r. 2011 přibližně 35 % a na vývozech 26 %.

Pořadí obchodních partnerů Kosova podle největších dovozců do Kosova – květen 2013

	podíl na dovozech (%)
Srbsko	11.2
Itálie	11.0
Německo	9.9
Turecko	9.2
Čína	7.4
Makedonie	7.6

Zdroj: Kosovský statistický úřad, Ministerstvo obchodu a průmyslu

Pořadí obchodních partnerů Kosova podle největších vývozních trhů – květen 2013

	podíl na vývozech (%)
Itálie	30.6
Albánie	15.5

Indie	9.1
Makedonie	7.2
Srbsko	4.1
Černá Hora	3.8

Zdroj: Kosovský statistický úřad, Ministerstvo průmyslu a obchodu

6.3. Komoditní struktura

Komoditní struktura dovozu a vývozu podle SITC za r. 2012

Třída SITC	dovoz (mil. EUR)	vývoz (mil. EUR)
0-Potraviny a živá zvířata	420,741	19,594
1-Nápoje a tabák	115,154	10,109
2-Suroviny nepoživatelné, bez paliv	83,892	77,145
3-Minerální paliva a maziva	443,237	8,484
4-Živočišné a rostlinné tuky a vosky	23,395	0,048
5-Chemické produkty	265,307	5,774
6-Průmyslové výrobky podle materiálu	519,416	122,674
7-Stroje a dopravní zařízení	406,426	16,412
8-Různé průmyslové zboží	208,997	8,504
9-Zboží neklasifikované podle druhu	3,059	0,095

Zdroj: Kosovský statistický úřad

6.4. Dovošní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Základním legislativním aktem, upravujícím podmínky dovozu, je [Zákon o zahraničním obchodu](#). S výjimkou importu ze z členských zemí CEFTA uplatňuje Kosovo na dovozy plošnou celní sazbu ve výši 10 % (z hodnoty CIF – náklady, pojištění a dopravné). Od cla je osvobozen dovoz většiny nerostných surovin, kapitálových statků, zemědělských surovin a zařízení a farmaceutických produktů. Kosovský celní tarif vychází z harmonizovaného systému Světové celní organizace (WCO). Na hranici je nutno také uhradit daň z přidané hodnoty ve výši 16 % (z hodnoty CIF + clo + příp. spotřební daň) a případnou spotřební daň z dováženého zboží.

Podrobné informace ohledně pravidel pro dovoz zboží, přehled hraničních přechodů a celních úřadů aj. lze získat na stránkách [Kosovské celní správy](#). Ty obsahují mj. odkaz na [integrováný celní sazebník](#). Celní a daňový zákoník Kosovské republiky je ke stažení [zde](#).

Souhrnné informace pro dovozce nabízí Kosovský portál pro zahraniční obchod - <http://www.itg-rks.com/>

6.5. Ochrana domácího trhu

Pro celní sazby viz bod 6.4. Kosovo neuplatňuje žádná množství dovozní omezení.

6.6. Zóny volného obchodu

Kosovo je členskou zemí CEFTA. Podrobněji viz bod 3.2.

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

7.1. Smluvní základna

- 1) Platební dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a Svazovou výkonnou radou Skupštiny Socialistické federativní republiky Jugoslávie (Bělehrad, 8. února 1991);
- 2) Protokol z jednání o vyřešení salda na likvidačním účtu konaného 23. - 26. 3. 1992, schválený výměnou dopisů ze dne 7. a 11. 5. 1992;
- 3) Dohoda mezi vládou České republiky a federální vládou Svazové republiky Jugoslávie o vzájemné podpoře a ochraně investic (Bělehrad, 13. října 1997);
- 4) Dohoda mezi vládou České republiky a svazovou vládou Svazové republiky Jugoslávie o vzájemné pomoci v celních otázkách (Bělehrad, 9. září 1998).

V létě 2011 byl dojednán text Smlouvy mezi Českou republikou a Kosovskou republikou o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu; smlouva má být podepsána v polovině listopadu 2013.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Obchodní výměna ČR – Kosovo v letech 2006 - 2012 (tis. EUR)

	Vývoz			Dovoz			Obrat			Saldo	
	EUR	poř.	index	EUR	poř.	index	EUR	poř.	index		EUR
2006		8 746	94.	-	389	145.	-	9 135	105.	-	8 357
2007		6 034	107.	69,0	154	164.	39,6	6 188	121.	67,7	5 880
2008		9 747	103.	161,5	457	146.	296,8	10 204	117.	164,9	9 290
2009		14 523	87.	149,0	310	143.	67,8	14 833	101.	145,4	14 213
2010		13 644	96.	93,9	241	150.	77,7	13 885	110.	93,6	13 403
2011		9 948	102.	72,9	1 008	124.	418,3	10 956	113.	78,9	8 940
2012		11 018	106.	110,8	542	140.	53,6	11 560	115.	105,5	10 476

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Dovoz z ČR do Kosova za r. 2011 tvořil podle kosovských statistik 0,8 % celkového importu, vývoz z Kosova do ČR pak pouhých 0,1 % celkového exportu. V roce 2012 činil český vývoz do Kosova 11,017

mil. EUR a dovoz 0,541 mil. EUR. V 1. pololetí roku 2013 činil český vývoz do Kosova 4,8 mil. EUR a dovoz 0.75 mil. EUR.

Saldo obchodní bilance je dlouhodobě výrazně pozitivní ve prospěch ČR. To je ovšem dáno minimálním objemem dovozu z Kosova. Potenciál pro export českých firem do Kosova je mnohem vyšší, než dosavadní objem vývozu.

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Hlavními vývozními položkami z ČR do Kosova jsou čisticí prostředky, hovězí dobytek, elektroměry, elektrické akumulátory, zkapalněný butan, dřevěné a skleněné stavební materiály. Dovoz z Kosova do ČR je zanedbatelný.

Komoditní struktura českého dovozu a vývozu podle SITC za r. 2011 a 2012

Třída SITC	2011		2012	
	podíl na dovozu (%)	podíl na vývozu (%)	podíl na dovozu (%)	podíl na vývozu (%)
0-Potraviny a živá zvířata	2,5	7,8	14,9	8,6
1-Nápoje a tabák	0,0	2,2	6,3	3,3
2-Suroviny nepoživatelné, bez paliv	10,7	0,2	10,7	0,0
3-Minerální paliva a maziva	0,0	6,8	0,0	11,8
4-Živočišné a rostlinné tuky a vosky	0,0	0,0	0,0	0,0
5-Chemikálie a příbuzné výrobky	0,3	26,9	0,3	17,3
6-Průmyslové výrobky podle materiálu	21,5	16,7	42,6	24,3
7-Stroje a dopravní prostředky	0,4	24,2	5,0	22,0
8-Průmyslové spotřební zboží	62,9	15,2	20,6	12,6

9-Zboží neklasifikované podle druhu	0,0	0,0	0,0	0,0
---	-----	-----	-----	-----

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Kosovský trh stále nabízí značné možnosti pro nové dovozce. Z důvodu nedostatku vlastních produkčních kapacit kryje import většinu spotřeby téměř ve všech odvětvích. Vzhledem ke stavu kosovské infrastruktury, potřebám pro další rozvoj země, plánovaným investicím a k specializaci českých výrobců se jako perspektivní odvětví jeví především sektory energetiky (stroje a zařízení na výrobu elektrické energie, přenosové sítě tepla a elektrické energie, hydroenergetika včetně malých vodních elektráren, elektrocentrály, měřicí přístroje), dopravních prostředků (osobní a nákladní automobily), dopravní infrastruktury (rekonstrukce a výstavba nových silnic a železničních tratí, železničních přejezdů), stavebnictví (silniční a stavební stroje, výrobní technologie stavebních materiálů), zemědělství a potravinářství (zemědělské stroje, technologie na zpracování potravin, balicí linky), stroje a zařízení pro těžební a hutnický průmysl, kovoobráběcí a dřevoobráběcí stroje, ale i produkty chemického a farmaceutického průmyslu.

Velmi nedostatečně rozvinutá je infrastruktura v oblasti ochrany životního prostředí, kde se též nabízejí možnosti pro české dodavatele, kteří v této oblasti úspěšně působí i v jiných zemích regionu (úpravný vody, čistírny odpadních vod, zavlažovací systémy, odstraňování ekologických zátěží, nakládání s odpady, expertní činnost aj.).

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Prozatím neexistují žádné významné joint-ventures.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

České výrobky a tradiční značky mají v Kosovu dobré jméno již z dob Československa a bývalé Jugoslávie. O většině nových značek a významnějších firem ovšem již příliš vysoké povědomí není, obzvláště ve srovnání s německými a dalšími západoevropskými produkty, ač jim ty české mohou co do kvality konkurovat. ZÚ Priština zaregistroval zájem místních subjektů mj. o dodávky vodohospodářských technologií, zařízení a materiálů pro rozvodné sítě elektřiny, obkladových materiálů, průmyslových chemikálií, zbraní a střeliva, obalové techniky, piva a dalších potravinářských výrobků.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Kosovo patří mezi tzv. projektové priority české zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS). Projekty, jež ZÚ Priština realizuje v Kosovu, se v zásadě dělí do čtyř skupin:

1. Tzv. malé lokální projekty české zahraniční rozvojové spolupráce (MLP) – projekty realizované přímo pod dozorem ZÚ Priština a implementované lokálními partnery. Zodpovědným partnerem je Odbor rozvojové spolupráce (ORS) MZV.
2. Projekty bilaterální ZRS – projekty, které ZÚ Priština pomáhá identifikovat a monitoruje, ale na něž se výběrová řízení vypisují v České republice prostřednictvím České rozvojové agentury (ČRA). Odpovědným subjektem je tedy primárně ČRA, sekundárně ORS.
3. Projekty multilaterální ZRS – projekty z těchto peněz většinou realizují mezinárodní organizace, konkrétně v případě Kosova to byly Světová banka, OBSE, UNDP a ICO. ZÚ Priština se podílí na identifikaci a monitoringu těchto projektů.
4. Projekty TRANS – transformační spolupráce MZV pod odborem lidských práv a transformační politiky (LPTP); tyto jsou realizovány českými nevládními organizacemi.

V současné době v Kosovu probíhají tyto rozvojové projekty:

Velké projekty

Podpora integrace zrakově postižených do společnosti (2011-2012), celkem 5.300.000,-

Kč: vybavení 9 resource center Kosovské asociace nevidomých IT technologiemi, zvýšená kapacity školitelů v resource centrech a vyškolení zrakově postižených osob ve využívání IT, také studijní cesta do ČR, vypracování strategie začleňování zrakově postižených na trh práce na základě výzkumu trhu práce.

Podpora školy pro zrakově postižené v Peji (2012-2013), celkem 1.400.000,- Kč: rozvoj Školy a vzdělávacího centra pro zrakově postižené v Peji prostřednictvím školení pedagogů ve výuce hudby a vybavení školy potřebným zařízením, studijní cesta pedagogů a personálu školy do Školy Jaroslava Ježka – Školy pro zrakově postižené, semináře o významu a principech inkluzivního vzdělávání v Kosovu.

Inkluzivní vzdělávání v Kosovu (2011-2013), celkem 13.000.000,- Kč: inkluze dětí ze znevýhodněných skupin (především romských, aškétských a egyptských) do vzdělávacího systému v Kosovu, provoz vzdělávacího centra v lokalitách Fushe Kosova a Istog, zapojení mediátorů mezi komunitami, školami a místní správou, lobbying za implementaci Strategie pro integraci romských, aškálských a egyptských komunit v Kosovu 2007-2017 na místní úrovni.

Výstavba čistírny odpadních vod v obci Harilaçi (2011-2013), celkem 9.432.551,- Kč: výstavba čistírny odpadních vod pro obec Harilaçi, která se nachází cca 10 km od hlavního města Prištiny, vyškolení personálu na obsluhu čistírny a provedení osvětové kampaně, zdůrazňující environmentální význam čištění odpadních vod.

Malé lokální projekty

Kurz fotografování a designového fotografování pro mladé Kosovany s Downovým syndromem, 10.911 EUR: základní výcvik ve fotografování a zpracování fotografií s cílem lepšího uplatnění na pracovním trhu v Kosovu.

Studijní cesta nevidomých múzicky nadaných dětí a jejich profesorů do Deylovy konzervatoře v Praze, 9.849 EUR: rozšíření znalosti nevidomých kosovských studentů i profesorů o možnostech odborného (hudebního) vzdělávání nevidomých a slabozrakých, projekt rovněž položil základy širší spolupráce Deylova ústavu, Asociace nevidomých a slabozrakých v Kosovu a školy pro nevidomé v Peji.

Evropská letní hudební akademie, 500 000,- Kč: podpora vzdělávání studentů středních a vysokých hudebních škol z Kosova i dalších zemí regionu prostřednictvím mistrovských kurzů, vedených pedagogy ze zemí EU.

Ženy jako pilíř moderní společnosti, 27.955 EUR: podpora vzdělávání žen v severním Kosovu s cílem jejich lepšího uplatnění na trhu práce a prosazování jejich práv ve společnosti.

V rámci transformační spolupráce probíhá projekt na zatraktivnění kosovských municipalit pro zahraniční investory.

V rámci programu Ministerstva průmyslu a obchodu ČR "Aid for Trade" probíhá projekt "Vypracování studie proveditelnosti výstavby průmyslové zóny Llabjan" v municipalitě Gjilan ve východním Kosovu.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Výměna v oblasti služeb mezi ČR a Kosovem je velmi nízká.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Viz bod 8.2.

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Maloobchodní činnost se v Kosovu tradičně uskutečňuje v převážné většině prostřednictvím malých firem. Malé obchody a prodejní stánky lze nalézt prakticky všude. V posledních několika málo letech ovšem Kosovo zaznamenává razantní nástup supermarketů a nákupních center (především v Prištině a na její periferii, ale i v dalších větších městech). V této situaci je značné množství malých prodejců nuceno ukončit svou činnost z důvodu nedostatečné konkurenceschopnosti. Jedná se víceméně o kosovské společnosti, event. firmy s podílem zahraničního kapitálu. Velké evropské či jiné zahraniční obchodní řetězce se zatím zdráhají na kosovský trh vstoupit (výjimkou je turecký ETC).

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Pro zaměstnávání cizinců v jednotlivých profesích neexistují žádná omezení. Cizinec, který chce v Kosovu pracovat (ať již pro místní nebo pro zahraniční firmu) po dobu přesahující tři měsíce, musí na Ministerstvu práce a sociálního zabezpečení požádat o pracovní povolení. Odbor práce a zaměstnání povolení vydá (či žádost zamítne) ve lhůtě 30 dní. Žádost je třeba podat na předepsaném formuláři a přiložit k ní pracovní smlouvu, event. doklad o příslušném vzdělání či kvalifikaci, výpis z obchodního rejstříku firmy, u níž má být zaměstnán, povolení k pobytu, výpis z rejstříku trestů, lékařskou zprávu, 4 fotografie, doklad o uhrazení administrativního poplatku (ve výši 50 EUR) a potvrzení z úřadu práce, že žádný registrovaný nezaměstnaný občan Kosova nesplňuje podmínky pro obsazení daného místa (což v praxi nebývá problém). O prodloužení pracovního povolení je třeba požádat nejpozději měsíc před vypršením platnosti stávajícího povolení. Řada profesí (pedagogičtí a vědeckí pracovníci, zaměstnanci nevládních neziskových organizací, novináři aj.) jsou od povinnosti získat pracovní povolení osvobozeni. Vyřízení všech procedur spojených se získáním pracovního povolení trvá v praxi od dvou do šesti měsíců.

Přesné podmínky zaměstnávání cizinců definuje [Zákon o udělování pracovních povolení a zaměstnávání cizích státních občanů](#) a vyhlášky Ministerstva práce a sociálního zabezpečení č. [5/2010](#) a [14/2010](#).

Obecné pracovněprávní předpisy obsahuje v r. 2010 přijatý nový [Zákoník práce](#).

Průměrná čistá měsíční mzda ve veřejném sektoru za rok 2012 činila 353 EUR, v soukromém sektoru je průměrná mzda o něco nižší.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Legislativním základem, upravujícím podmínky jednotlivých druhů podnikání, je [Zákon o obchodních organizacích](#), který byl v r. 2011 novelizován (znění novely naleznete [zde](#)). . Institucí zodpovědnou za registraci a evidenci podnikatelských subjektů je [Kosovská agentura registrace byznysu](#) (KBRA), na jejíchž webových stránkách lze získat základní informace o požadavcích pro zápis obchodních společností, včetně potřebných formulářů. Lze zde také nahlédnout on-line do obchodního rejstříku a vyhledávat firmy podle různých parametrů.

Poplatky za úkony, prováděné KBRA, jsou dané Vyhláškou [Ministerstva obchodu a průmyslu č. 18/2011](#). Poplatek za registraci samotnou byl zrušen. V případě správného podání by měla být společnost

zaregistrována do 10 dní. Na webu KBRA je podrobně popsán postup potřebný pro registraci jednotlivých druhů podniků a seznam míst, kde lze registraci provést (na úrovni municipalit).

Základními formami podnikání jsou:

- podnik jednotlivce (cca 95 % všech podnikatelských subjektů v Kosovu);
- veřejná obchodní společnost (general partnership);
- komanditní společnost (limited partnership);
- společnost s ručením omezením (limited liability company; albánsky Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar (Sh.p.k.), srbsky Društvo sa Neograničenim Odgovornosću (d.o.o.), minimální výše základního kapitálu není stanovena);
- akciová společnost (joint stock company, albánsky Shoqëri aksionare (Sh.a.), srbsky Deoničarsko društvo (d.d.) s minimální výší základního kapitálu 10 000 EUR).

Pro účely zápisu akciové společnosti či společnosti s ručením omezeným je třeba předložit stanovy společnosti, společenskou (zakladatelskou) smlouvu, kopie pasů cizozemských ředitelů a akcionářů společnosti a národních osobních dokladů v případě občanů Kosova.

V případě založení pobočky či reprezentace zahraniční firmy je třeba předložit notářsky ověřenou kopii výpisu z obchodního rejstříku mateřské firmy a rozhodnutí o založení společnosti v úředním překladu. Jako sídlo pobočky lze uvést právní nebo účetní kancelář.

Zahraníční obchodní organizace mohou v Kosovu vyvíjet podnikatelskou činnost za stejných podmínek jako domácí subjekty; musejí být ovšem zapsány do obchodního rejstříku a předložit „memorandum zahraniční obchodní organizace“, obsahující informace vyžadované Zákonem o obchodních organizacích.

V souladu se [Zákonem o financování místní správy](#) může municipalita, v níž firma využívá prostory pro svou činnost (ať se jedná o sídlo či nikoli), požadovat také registraci těchto prostor. Výši poplatku za registraci si municipality stanovují samy podle druhu činnosti firmy (cca od 100 EUR za např. obchodní stánek do 1 000 EUR za bankovní pobočku).

Před zahájením podnikatelské činnosti je třeba (do 15 dní od zápisu společnosti) požádat u příslušné regionální pobočky Kosovské daňové správy o přidělení daňového identifikačního čísla.

Podle údajů Světové banky činí průměrná doba pro vyřízení všech formalit nutných pro vznik a zápis společnosti a zahájení podnikání v praxi stále dlouhých 52 dní.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

V Kosovu je k dispozici standardní spektrum marketingových prostředků. Převážná většina reklamní činnosti ovšem probíhá prostřednictvím televize. V Kosovu působí tři televizní společnosti s celostátním pokrytím – státní RTK a soukromé RTV21 a KTV, které vysílají i přes satelit do světa (zejména pro kosovskou diasporu). Nejdražší reklamní čas má RTK. V případě zaměření na určitý region lze využít finančně podstatně méně náročné místní televizní stanice, které fungují ve všech větších městech (v r. 2011 jich bylo celkem 22). K propagaci jsou dále využívány rozhlasové stanice (cca 80), tištěná periodika a internet. V poslední době se dosti rozmohlo zasílání reklamy prostřednictvím mobilních telefonů.

Venkovní reklama se prozatím uskutečňuje převážně na malých plochách, billboardy a bigboardy se v Kosovu teprve začínají více šířit.

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Pro řešení obchodních sporů jsou v Kosovu dvě standardní možnosti – rozhodčí řízení a soudní jednání. K projednávání obchodních sporů a vynucování plnění smluv jsou příslušné kosovské okresní soudy, resp. Obchodní soud v Prištině. U něj se lze také domáhat výkonu rozhodčího nálezu zahraničního (např. českého) rozhodčího orgánu. V roce 2011 zahájil činnost [rozhodčí soud při Kosovské obchodní komoře](#), který má pravomoc rozhodovat spory mezi kosovskými subjekty navzájem či mezi kosovskými a zahraničními subjekty. Mezi rozhodci jsou i zahraniční odborníci.

Je třeba počítat s tím, že justiční systém obecně se vyznačuje nízkou efektivitou. Kapacity soudů jsou naprosto nedostatečné a dochází k hromadění neprojednaných případů, kterých u kosovských soudů v současnosti leží několik set tisíc. Řešení konkrétního sporu se tak může protáhnout na řadu let. Vymahatelnost práva a ochrana vlastnických práv v praxi je tudíž pomalá a nákladná.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Od září 2011 je v platnosti novelizovaný [Zákon o veřejných zakázkách](#), který kosovskou legislativu přiblížil evropským standardům. Orgánem zodpovědným za zadávání a dohled nad veřejnými zakázkami je Kosovská regulační komise pro veřejné zakázky, která na svých internetových stránkách (<http://www.ks-gov.net/krpp>) zveřejňuje vypsané veřejné zakázky. Zahraniční subjekty mají stejný přístup k tendrům jako domácí, všechny větší zakázky bývají uveřejňovány i v angličtině.

Proti výsledku výběrového řízení je možné se odvolat k přezkumnému orgánu (Procurement Review Body). Poplatek za podání stížnosti činí 500 EUR. Přetrvávajícím problémem je vysoká míra korupce, která proces zadávání veřejných zakázek a vybírání vítězů provází. Na manipulování veřejných zakázek je z různých stran často upozorňováno.

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Zkušenost (i některých českých dodavatelů) dokazuje, že kosovský trh má vysoký potenciál a nabízí možnosti pro navázání dlouhodobé a spolehlivé obchodní spolupráce. Podmínky pro podnikání se postupně zlepšují a víceméně odpovídají standardům v regionu. Základem pro úspěšné působení na kosovském trhu je obezřetnost a trpělivost, především pokud jde o jednání s dosud neověřenými partnery. Spolupráce s místním spolehlivým partnerem je v drtivé většině případů základním předpokladem úspěchu.

Převážná většina kosovských firem je malých s nepříliš silným kapitálovým zázemím. Je proto vhodné (až nezbytné) předem prověřit jejich solventnost a solidnost.

Obava, že podnikáním v Kosovu se dotýčný diskredituje před potenciálním partnerem ze Srbska, resp. že si naopak spoluprací s partnery v Srbsku či mezi kosovskými Srby „zavírá vrátka“ pro obchod v Kosovu, je zcela neodůvodněná. Skutečnost je naprosto jiná. Jestliže jizvy, způsobené válkou ve vztazích mezi Srby a kosovskými Albánci v politické rovině, se budou hojit ještě dlouho, pak ve sféře byznysu již dávno zvítězil zdravý rozum a ekonomický pragmatismus.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Rozvoj ochrany duševního vlastnictví v Kosovu je víceméně v počátcích. V roce 2011 byly parlamentem přijaty nové zákony o obchodních značkách, o průmyslových vzorech a patentový zákon, podle nichž by měla být průmyslovému vlastnictví poskytována ochrana blížící se standardům EU a Dohody TRIPS. Byla vytvořena elektronická databáze pro registraci obchodních značek, patentů a průmyslových vzorů. Současná kapacita systému ale zdaleka nepostačuje počtu žádostí o zápis. Úřad na ochranu průmyslového vlastnictví nedisponuje potřebnými materiálními a personálními zdroji. Od r. 2010 je větší pozornost věnována ochraně práv duševního vlastnictví při celních prohlídkách na hranici. Dovoz a prodej

padělaného spotřebního zboží (oblečení, software, nosiče dat aj.) je ovšem stále velmi rozšířen, aniž by byli prodejci ve většině jakkoli postihováni.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

V Kosovu platí všeobecné pravidlo, že platební morálku konkrétního obchodního partnera je potřeba předem pečlivě prověřit. Nedávnou historií podmíněným specifickým Kosova, které se projevuje i v obchodním styku, je silné spoléhání na osobní vazby a důvěru, spíše než na právní normy (i když situace se mění s postupným zkvalitňováním právního prostředí). Navázání obchodních vazeb tedy trvá zpravidla déle, ovšem v případě dlouhodobé spolupráce se lze většinou spolehnout na solidnost partnera. Obecně lze doporučit vyžadovat plateb předem.

Místní podnikatelé stále ještě často uskutečňují finanční transakce i většího objemu v hotovosti. Kosovské banky také běžně poskytují bankovní záruky a otevírají akreditivy, např. směnky však v Kosovu využívány nejsou.

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Největším organizátorem veletrhů a výstav v Kosovu je soukromá společnost [Congress & Event Organization](#), na jejíchž webových stránkách lze najít přehled připravovaných akcí včetně registračních formulářů.

Největším každoročním veletrhem je EXPOKOS, zaměřený na stavebnictví, energetiku, strojírenství a dřevozpracující průmysl. V r. 2012 na tomto veletrhu poprvé vystavovalo několik firem z ČR díky finanční podpoře z operačního programu Podnikání a inovace.

V květnu 2013 se 12. ročník EXPOKOS zaměřil na stavebnictví, strojírenství, energetiku a nábytkářství, vystavovalo zde kolem 300 firem. České firmy zde byly opět zastoupeny, prezentovaly se ve společné expozici pod hlavičkou Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a CzechTrade. Sortiment zúčastnivších se českých firem odpovídal aktuální poptávce na kosovském trhu. Vystavovatelé hodnotili svoji účast pozitivně, v některých případech již do Kosova své produkty dodávají, v dalších se snaží rozšířit své aktivity z dalších zemí regionu i na Kosovo.

Další veletrhy pořádá Kosovská hospodářská komora – aktuálně připravované akce lze nalézt na jejích webových stránkách. Informace o připravovaných akcích také zveřejňuje Kosovská agentura pro podporu investic na svých stránkách v sekci [Events](#).

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Pro vstup zahraničního kapitálu, převody zisku z Kosova a vlastnictví nemovitostí v zemi neexistují žádná omezení. Obecně je zahraničním investorům ze zákona zajištěn národní režim. Podmínky pro zahraniční investory podrobně upravuje [Zákon o zahraničních investicích](#), jehož novela byla schválena v prvním čtení v září 2013 a nyní parlamentní výbor pro hospodářský rozvoj zpracovává poslední připomínky. Novela má za cíl zahraničním investorům zajistit stejná práva a povinnosti jako investorům domácím. Novela reguluje ochranu, propagaci a pobídky zahraničním investicím. Investorům z diaspory má umožnit využívat stejná práva a privilegia jako investorům zahraničním.

Hlavními komparativními výhodami Kosova pro přilákání zahraničních investic jsou používání eura a s tím spojená měnová stabilita, absence kurzových rizik a snížení transakčních nákladů, obecně nižší úroveň nákladů ve srovnání s ostatními zeměmi regionu, dostupná, levná, mladá, jazykově vybavená pracovní síla (kromě oficiálních jazyků – albánštiny a srbštiny je značně rozšířená znalost angličtiny a dále němčiny), všeobecně rozšířený podnikatelský duch, liberální pracovněprávní zákonodárství, nízké daně a cla, spolehlivě fungující bankovní sektor, liberální finanční režim a legislativa, která je díky silnému vlivu mezinárodních institucí do značné míry v souladu s evropskými standardy. Dodržování a vynucování existujících zákonů v praxi ovšem pokulhává a podnikatelské prostředí má rezervy co do úrovně právní jistoty.

V pořadí zemí podle „Ease of Doing Business“ indexu Světové banky pro r. 2014 se Kosovo nachází na 86. místě, což představuje zlepšení o 12 příček oproti předchozímu roku. Díky reformním krokům vlády s cílem snížení administrativní zátěže pro podnikatele (zrušení nutnosti získání některých povolení, zřízení one-stop shopů pro založení obchodní společnosti) se podařilo zjednodušit a zrychlit proceduru založení podniku či získání stavebního povolení, pokrok byl zaznamenán také v ochraně investorů (je ovšem třeba říci, že v těchto ukazatelích Kosovo do r. 2012 zaujímal nejspodnější příčky ze všech 185 hodnocených zemí světa).

Základním předpokladem pro zlepšení podmínek pro investory je posílení právního státu a lepší ochrana a vynutitelnost vlastnických práv. Značné rezervy panují stále ve správě veřejných financí, především v oblasti daňové správy, investičního plánování a veřejných zakázek. Všeobecně rozšířeným problémem je korupce; v pořadí zemí podle indexu vnímání korupce Transparency International za r. 2012 se Kosovo umístilo na děleném 105. místě, což představuje pozici na samotném chvostu evropských zemí (s výjimkou postsovětského prostoru; oproti předchozímu roku se Kosovo posunulo nepatrně výše a těsně předstihlo i Albánii, ovšem postavení v žebříčku se za poslední léta nijak zásadně nemění).

Od r. 2009 je Kosovo členem Skupiny Světové banky a tudíž i Mnohostranné agentury pro investiční záruky (MIGA), která garantuje investice až do výše 20 mil. EUR. Pojištění politických rizik pro zahraniční investory poskytuje též americká vládní agentura Overseas Private Investment Corporation (OPIC). Komplexní systém investičních pobídek prozatím nebyl rozpracován.

Jednou z hlavních překážek pro větší příliv zahraničních investic je nedostatečně rozvinutá infrastruktura. V nedávné době byly vybudovány dva průmyslové parky v Mitrovici a v Gillogovaci/Drenas, které ale stále nejsou plně funkční. Nezanedbatelným problémem je také nespolehlivost v dodávkách elektrické energie.

Pod Ministerstvem obchodu a průmyslu funguje [Kosovská agentura pro podporu investic](#) (IPAK). V souvislosti s novelou zákona o zahraničních investicích, jež byla schválena v prvním čtení na konci září 2013 kosovským parlamentem, prochází IPAK celkovou restrukturalizací. Podle vzoru CzechInvest, který ředitel IPAK považuje za *role model*, se má IPAK do začátku roku 2014 transformovat v novou agenturu s širším záběrem – Kosovskou agenturu na podporu investic a podnikání (Kosovo Investment and Enterprise Support Agency, KIESA). Záměrem KIESA je podporovat zahraniční investice v Kosovu, vývoz, rozvoj malých a středních podniků a (na rozdíl od CzechInvestu) také turismus.

Na jejích internetových stránkách se od r. 2012 nachází [databáze investičních příležitostí](#) v Kosovu, obsahující několik stovek lokalit a objektů nabízených pro podnikání a projektů kosovských firem, hledajících zahraničního partnera. Především na investory z německy mluvících zemí je zaměřena nevládní organizace [Ekonomická iniciativa pro Kosovo](#) (EIKS), podporovaná z prostředků rozvojové spolupráce rakouské vlády. Na jejích webových stránkách lze nalézt množství užitečných obchodně-ekonomických informací.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Čisté přímé zahraniční investice poklesly na nejnižší úroveň od roku 2005 na 4,4 % HDP. Zhruba polovina směřovala do sektorů nemovitostí a výstavby, 12 % do sektoru finančních služeb a 13 % do sektoru průmyslové výroby.

	2009	2010	2011	2012
Celkový čistý objem FDI (mil. EUR)	277	358	371	216

Zdroj: IMF Country report Nr. 12/180, Evropská komise

Struktura přímých zahraničních investic podle odvětví (%)

	2007	2008	2009	1Q 2010	2Q 2010	3Q 2010	4Q 2010	1Q 2011	2Q 2011	3Q 2011	4Q 2011	1Q 2012	2Q 2012	3Q 2012
finanční služby	23,1	34,9	25,5	16,8	27,1	22,0	11,8	9,4	10,6	14,8	12,0	17,5	0,0	11,0
výroba	9,0	6,0	17,1	18,4	18,7	2,7	39,3	10,3	17,2	10,2	12,6	6,3	8,3	18,8
realitní	7,0	16,8	14,9	19,0	9,7	10,5	14,3	17,5	10,1	14,7	21,5	30,5	43,2	27,8
doprava a telekomunikace	29,3	13,8	7,4	10,2	0,0	5,0	0,8	4,7	9,0	9,6	0,3	0,0	9,2	10,8
energetika	0,6	4,5	2,9	0,0	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	3,8
těžba a prům.	9,4	4,7	2,4	1,0	0,2	9,6	0,3	0,2	2,7	-2,1	0,1	0,0	0,0	0,0
stavebnictví	12,1	3,7	12,0	17,5	15,9	38,4	27,8	32,4	30,4	28,7	39,8	24,4	28,7	21,3

zpracování prům.	8,5	2,4	10,5	11,0	5,6	0,3	0,6	1,2	0,1	0,0	0,7	1,0	0,0
zemědělství	2,3	4,4	1,5	0,1	0,1	0,8	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
obchodní služby	2,7	5,5	2,6	5,7	2,4	2,5	2,5	3,4	2,1	0,0	0,5	4,5	4,1
poradenství, výzkum	0,6	0,9	1,4	4,8	1,8	1,3	1,1	1,7	2,5	0,0	1,6	3,5	0,6
zdravotní činnost	0,6	0,8	0,9	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,4	0,5	0,2
ostatní	3,8	0,9	3,8	0,3	4,8	1,8	0,7	21,1	13,8	19,1	14,0	17,8	1,1

Zdroj: Centrální banka Kosovské republiky

Teritoriální struktura (největší investoři v období 2007 – září 2012, mil. EUR)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (I-IX)
Německo	48,1	44,0	75,2	91,5	66,6	41,4
Velká Británie	116,2	36,6	6,2	38,9	80,1	25,1
Slovinsko	56,2	44,3	50,8	34,0	16,2	10,7
Rakousko	35,4	51,3	15,5	21,1	30,9	-2,9
Švýcarsko	9,7	32,1	22,7	35,1	14,9	30,0
Nizozemí	41,2	22,5	15,1	14,5	14,2	-13,5
Turecko	5,4	23,8	14,5	4,9	34,7	41,3
Albánie	3,4	21,9	23,3	20,3	11,2	1,6
USA	8,8	4,8	11,8	12,6	14,3	8,0
Francie	8,6	3,5	6,0	3,8	0,2	4,3

Zdroj: Centrální banka Kosovské republiky

Přibližně tři čtvrtiny zahraničních investic pocházejí ze zemí EU. Největší příliv zahraničního kapitálu zaznamenaly sektory bankovníctví (Raiffeisen - Rakousko, ProCredit - Německo, NLB - Slovinsko, TEB - Turecko), pojišťovnictví (Sigal, Insig - Albánie), telekomunikací (Ipko - Slovinsko), metalurgie (Ferronikel - Velká Británie), stavebnictví (Xella - Německo, Renova - Rakousko/Makedonie, Sharr Cem - Švýcarsko) či potravinářský průmysl (Stone Castle (víno) - USA, pivovar Peja - Slovinsko).

9.3. České investice v teritoriu

Investoři z ČR do Kosova zatím nepronikli. Obrovskou českou investicí bývala mohla být stavba nové elektrárny konsorciem ČEZ/AES. ČEZ ale v roce 2010 z neustále protahované a nejasné soutěže odstoupil. Největším dosavadním českým byznys projektem v Kosovu tak byla oprava zakladače pro hnědouhelný důl Sibovc firmami PRODECO a Elektroprim, financovaná z evropských fondů.

Na podzim 2010 se v Kosovu uskutečnila prezentace dodavatelů environmentálních technologií využitelných v odpadovém hospodářství, odstraňování ekologických zátěží a čištění odpadních vod v Kosovu realizované jako projekt ekonomické diplomacie Odborem dvoustranných ekonomických vztahů MZV ČR, Hospodářskou komorou Kosovo a ZÚ Priština. Akce se zúčastnilo 6 firem - Hydroprojekt CZ a.s., Dekonta, Aquatest, Geotest, Orinea a také Ohridska Banka - a dále představitelé kosovského hospodářského a politického života a mezinárodních organizací.

V červnu 2011 následovalo česko-kosovské business fórum u příležitosti návštěvy místopředsedy vlády a ministra zahraničních věcí p. Karla Schwarzenberga. České firmy (EGEM s.r.o - projektování, výstavba a servis rozvodných energetických zařízení; Elektroprim-Koutník, a.s. - důlní technologie, elektroinstalace; Explosia - výroba trhavin; FANS, a.s - chladič věže a zařízení pro čištění vod; GEA 2H Water Technologies s.r.o. - technologie pro čistírny odpadních vod; Gebr. Ostendorf - OSMA zpracování plastů, s.r.o. - plastové potrubní systémy; INTEGRA, spol. s r.o. - marketing, poradenství; KCPPUMP s.r.o - výroba a transport betonových směsí; MERKO CZ, a.s. - stavební firma; Metrostav a.s. - stavební firma; Sumo s.r.o. Přelouč - energetické technologie; ZETOR TRACTORS a.s.) měly možnost jednat se zástupci několika desítek kosovských firem, představiteli municipalit a dalších institucí.

V květnu 2012 se následující české firmy prezentovaly na veletrhu EXPOKOS v Prištině: EGEM s.r.o. - projektování, výstavba a servis rozvodných energetických zařízení; Ferrit s.r.o. - výroba a opravy důlních strojů; KOPOS KOLÍN a. s. - výrobce elektroinstalačních úložných materiálů; MERKO CZ, a.s. - stavební firma; Modikov, s. r. o. - obráběcí stroje; Gebr. Ostendorf - OSMA zpracování plastů, s.r.o. - plastové potrubní systémy; GAPA MB s.r.o. - výrobce rohoží; PRODECO, a.s. - dodávky pro povrchové doly a tepelné elektrárny; Strojimport a.s. - vývozce obráběcích a tvářecích strojů.

V listopadu 2012 se konalo první česko-kosovské podnikatelské fórum v ČR. Z Kosova přijeli do Prahy zástupci 13 firem z oblasti potravinářství, strojírenství, stavebnictví, cestovního ruchu, poradenství a elektrotechniky. Vedle soukromých společností se semináře zúčastnil také generální ředitel Kosovské energetické společnosti KEK Arben Gjukaj. Kosovští podnikatelé jednali s téměř čtyřmi desítkami zástupců českých firem z nejrůznějších odvětví.

V květnu 2013 se 12. ročník EXPOKOS zaměřil na stavebnictví, strojírenství, energetiku a nábytkářství; vystavovalo zde kolem 300 firem. České firmy zde byly opět zastoupeny, české firmy se představovaly na společné expozici pod hlavičkou Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a CzechTrade. Prezentovaly se zde následující české firmy: Gebr. Ostendorf - OSMA zpracování plastů, s.r.o. - výrobce plastových kanalizačních systémů; Miroslav Chuděj s.r.o. - výrobce kanalizačních a podlahových vpustí; HACO, spol. s r.o. - výrobce větracích mřížek, revizních dvířek a výrobků pro rozvod vzduchu; Conel s.r.o. - dodavatel zařízení a programové vybavení pro datové sítě a řídicí systémy a PROMAN s.r.o. - dodavatel regálových systémů.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

V Kosovu stále dochází k privatizaci státních podniků z doby bývalé Jugoslávie. Podrobné informace o probíhajících a proběhnuvších privatizačních projektech, včetně pravidel pro účast v nich a příslušné legislativy, lze nalézt na stránkách [Kosovské privatizační agentury](#). Převážně se jedná o prodej jednotlivých pozemků, budov či výrobních zařízení, které jsou dnes však již v dosti zchátralém stavu a pro obnovu výroby vyžadují značné investice.

Pro další udržitelný rozvoj kosovské ekonomiky bude třeba revitalizovat v současnosti utlumená tradiční odvětví, ale také nalézt nové zdroje hospodářského růstu. Největší růstový potenciál a největší příležitosti pro investice nabízejí tato odvětví:

- environmentální a vodohospodářské technologie (čištění vody, sanace a likvidace ekologických zátěží, zpracování odpadů);
- těžební průmysl a metalurgie;
- energetika (výstavba nové hnědohelné elektrárny, rekonstrukce stávajících, výstavba malých vodních elektráren a alternativních energetických zdrojů, rekonstrukce distribuční sítě);
- kovozpracující průmysl;
- cestovní ruch (jehož rozvoj je v počátcích, Kosovo se ovšem začíná dostávat do povědomí cizinců jako potenciální turistický cíl, který může kromě specifického koloritu nabídnout i přírodní a umělecké památky; do budoucna se proto otvírají příležitosti v budování turistické infrastruktury, rozvoji ekoturismu, lázeňství aj., plánuje se výstavba nového lyžařského areálu v Brezovici);
- automobilový průmysl (subdodávky pro zahraniční výrobce automobilů);
- stavebnictví (bytová výstavba, dopravní infrastruktura);
- textilní průmysl (tradiční průmyslové odvětví, disponibilní pracovní síla);
- sektor informačních technologií a telekomunikací;
- zemědělství a potravinářský průmysl (skleníky, zavlažování, závody na zpracování produktů rostlinné i živočišné výroby, jejich balení, skladování a distribuce).

9.5. Rizika investování v teritoriu

Je třeba počítat s tím, že Kosovo již dlouho není „pole neorané“, pokud jde o zahraniční investice. Zahraniční firmy (především slovinské, rakouské, německé, ale i další) využily vhodné investiční příležitosti a již dlouho na kosovském trhu úspěšně působí. Oblastí a „mezer“ pro uplatnění českých investorů je stále dostatek, je ovšem třeba počítat s konkurencí a nabídnout komparativní výhody.

Legislativní prostředí je v zásadě liberální a pro investory příznivé. Uplatňování a vynucování práva v praxi je ovšem problematictější. Na místní úrovni mohou být problémem nevyřešené vlastnické vztahy, především pokud jde o nemovitosti, stejně jako nedostatečná kompetentnost (event. nedostatek zájmu) pracovníků státní správy/samosprávy při řešení konkrétních záležitostí. Je třeba být připraven na to, že ne všechna pravidla a procedury jsou přesně dané a zcela transparentní a že korupce je značně rozšířená.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Na začátku listopadu 2013 se konaly volby municipální, na jaře 2014 se mají konat volby parlamentní. Po volbách zřejmě nelze očekávat žádné výrazné změny v hospodářské politice, podmínek pro zahraniční investory apod. Nadále bude pokračovat snaha o přibližování Kosova k EU, které je však značně pomalé jednak vzhledem k nepřilíhnutí rychlému pokroku Kosova v potřebných reformách, jednak vzhledem k trvajícím neuznávání pěti členskými zeměmi EU (nezdá se, že by se jejich postoj v nejbližší budoucnosti změnil).

V říjnu roku 2013 byla zahájena jednání o uzavření Dohody o stabilizaci a přidružení s Evropskou unií, jejíž velmi podstatnou součástí budou obchodně-ekonomické otázky (Evropská unie bude v příslušných kapitolách po Kosovské republice plnění požadovaných kritérií skrze reformní kroky apod.). Bude pokračovat postupné umenšování mezinárodní přítomnosti v zemi.

Pokračuje proces technického dialogu zprostředkovaného EU se Srbskem, který by měl vést k implementaci již dosažených dohod a k uzavření dalších, směřujících mj. k normalizaci poměrů v leteckém provozu, dodávek elektrické energie a využívání regionálních přenosových sítí, činnosti telekomunikačních operátorů, aj.

V září 2013 podepsali premiéři obou zemí dohodu týkající se telekomunikací a energetiky, která byla schválena rozhodnutím obou vlád. Podle svých standardů má Mezinárodní telekomunikační unie Kosovu alokovat telefonní předvolbu předběžně do února 2015. Hovory mezi Kosovem a středním Srbskem budou do té doby účtovány jako místní. Poté bude tato předvolba používána všemi operátory v Kosovské republice, což oběma stranám sníží náklady na místní volání. Srbskému operátorovi pevných linek má být vydána licence k působení v Kosovské republice a zároveň má poskytovat mobilní služby. Operátor Vala (spadající pod Poštu a telekomunice PTK) by mohl zavedením vlastní kosovské předvolby v roce 2015 ušetřit až 8 mil. Eur.

Dále se obě strany zavázaly dodržovat nařízení EU k energetice. Operátoři přenosových sítí obou zemí (KOSTT a EMS) mají do 8 měsíců uzavřít smlouvu regulující vzájemné vztahy. Regulační agentury mají vzájemně uznat licence energetických společností v oblasti přenosu elektřiny (KEK, KEDS a EPS). Srbové na severu Kosova by měli mít zajištěny dodávky elektřiny od srbského veřejného dodavatele Elektrokosmet, jenž má nakupovat i prodávat na otevřeném trhu. Jeho dosavadní zaměstnanci mají být najati novým kosovským dodavatelem a zatím placeni KEDS (*Kosovo Electricity Distribution and Supply*).

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Vstup Kosova do významných mezinárodních organizací bude záviset na získání dalších mezinárodněprávních uznání (v listopadu 2013 jich bylo 106, Kosovo tedy překročilo hranici uznání nadpoloviční většinou členských zemí OSN, chybí jí však uznání ze strany dvou stálých členů Rady bezpečnosti – Ruska a Číny). Neočekávají se zásadní změny v současném daňovém systému. Ambicí vlády je zlepšení podnikatelského prostředí formou zjednodušování a odbourávání administrativních procedur. Nová legislativa je přijímána do značné míry na popud a podle vzoru EU, je tedy z velké části poměrně kvalitní. Nelze ovšem očekávat rapidní zlepšení, pokud jde o rozdíly mezi literou zákona a jeho praktickou implementací.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Možnosti ekonomické spolupráce se na konci roku 2013 a v roce 2014 zřejmě nijak zásadně nezmění.